

Kide

Lapin
yliopiston
yhteisölehti
5 • 2011

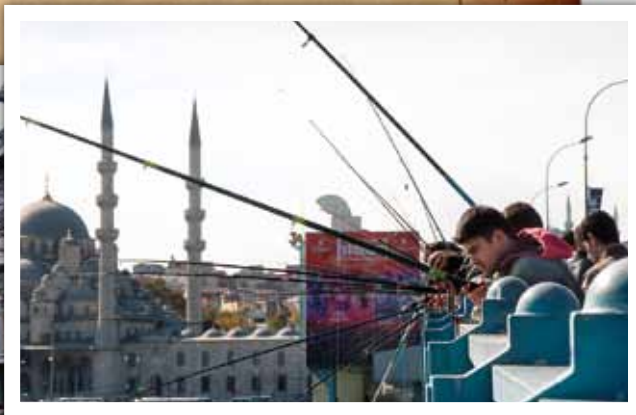
Itäisillä MAILLA

ようこそ
ようこそ
Welcome to Japan

Kide

Lapin
yliopiston
yhteisölehti
5 • 2011

8

Oudon tuttua

Marjo Laukkanen

14

Kurkistus Siperian pinnan alle

Markku Heikkilä

24

Taiteen ja tutkimuksen luovaa vuorovaikutusta

Olli Tiuraniemi

18 Idän ja lännen rajalla

Paavo Kässi

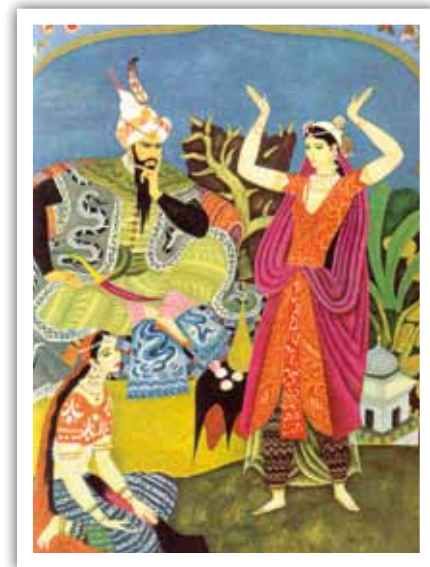
20

Tarinoiden sadunhohtoinen itä

Sisko Ylimartimo

28 Lappi on matkalla elokuvateollisuuden maailmankartalle

Tuija Kauppinen

Tuhannen ja yhden yön sadut ovat piirtäneet kuvaa kiehtovasta idästä jo satoja vuosia, s. 20–21. Gustaf Tenggrenin värikäs Sheherazade (1957).

“

*Se, mikä akateemisessa maailmassa
on tällä hetkellä demoralisoivaa,
on yksisuuntaisen solidaarisuuden
odottaminen tilanteessa, jossa
ei ole mitään todellisia
yhteisiä sopimuksia.*

- 4 **Pohjoisen puolesta**
7 **Pääkirjoitus**, Aini Linjakumpu
17 **Kolumni**, John Moore
22 **Tuokio**, Anna-Mari Nukarinen
30 **Siula**, Merija Poikela
31 **Kotisivu**, Kari Jantunen
32 **Opin polulla**
33 **Alumnin uraikkuna**, Maarit Willman
34 **Väitökset**
37 **Julkaisut**
39 **Lyhyesti**
48 **Eskon puumerkki**, Eija Jussila-Salmi
49 **Tutkijan niksipurkki**, Laura Tiitinen
50 **Hiutaleita**, Kirsti Lempiäinen

ITÄISILLÄ MAILLA

Joulukuu/2011

Julkisessa puheessa monikulttuurisuus on uhka tai mahdollisuus, riippuen usein siitä, kuka puhuu. Tässä Kiteen numerossa pohdimme, mitä vieraille maalle meneminen ja kulttuurien kohtaaminen tarkoittaa yliopistotyön kannalta. Kohdistamme katseemme itään, jonka merkitys tiedemaailmassa on viime vuosina kasvanut. Mitä itäisillä mailloilla voi oppia ja miksi sinne kannattaa lähteä?

Kannen kuvat (ylhäältä alas):
Michael Jacobs, Markku Heikkilä, Päivi Rautajoki

TOIMITUS

Päätoimittaja

Olli Tiuraniemi
puh. 0400 695 418
etunimi.sukunimi@ulapland.fi

Teeman toimitussihteeri

Marjo Laukkanen
etunimi.sukunimi@ulapland.fi

Toimittaja

Sari Väyrynen
puh. 040 571 1960
etunimi.sukunimi@ulapland.fi

Ulkoasu ja taitto

Irma Varrio
puh. 040 740 2237
etunimi.sukunimi@ulapland.fi

Valokuvat

Arto Liiti sekä Emilie Beaudon,
Markku Heikkilä, Rebekka Heino,
Michael Jacobs, Johanna Karppinen,
Heikki Kivijärvi, Anna-Mari Nukarinen,
Kimmo Pallari, Pirjo Puurunen,
Päivi Rautajoki, Irma Varrio,
Markus Vertanen

Avustajat

Tuija Kauppinen, Paavo Kässi,
Kirsti Lempiäinen, Johanna Sarriola,
Laura Tiitinen

Lehti ottaa sitoumukset vastaan aineistoja
mutta pidättää oikeuden muokata niitä.

JULKAISIJA

Lapin yliopisto/Viestintä
PL 122, 96101 ROVANIEMI
tiedotus@ulapland.fi

ILMOITUSVARAUKSET

Tarja Helala
puh. 040 528 608
etunimi.sukunimi@ulapland.fi
Mediakortti: www.ulapland.fi/kide

OSOITTEENMUUTOKSET

tiedotus@ulapland.fi

Seuraava Lapin yliopiston Kide ilmestyy helmikuussa 2012.

Painos: 4200 kpl
Painopaikka: Oy Sevenprint Ltd,
Rovaniemi 2011

ISSN 0787-0965

www.ulapland.fi/kide

ROVANIEMI DISSAIN DESIGN DESSINKI WEEK 2012

Valoa ja pimeää

Maailman pohjoisin muotoiluviikko, Rovaniemi Design Week, järjestetään jälleen helmikuussa.

Tällä kertaa teemana on valoa ja pimeää ja erityisenä kehittämiskohteena Rovaniemen kaupunkikeskusta. Viikon aikana tiedossa on muun muassa näyttelyitä, tapahtumia, verkostoitumista, designkisailua, seminaareja ja lumenveistoa. Taiteiden tiedekunta osallistuu tapahtumaan mittavalla kokonaisuudella.

Tapahtuman tuottajana työskentelee Rovaniemen Kehitys Oy:ssä Julius Oförsagd, joka opiskelee Lapin yliopistossa teollista muotoilua ja politiikkatieteitä. Hän on ansioitunut muun muassa Lapin muotoilijat ry:n puheenjohtajana ja perustajajäsenenä. Hänet myös palkittiin viime vuonna Suomen Valtioneuvoston Sammon Tekijä -palkinnolla tunnustuksena luovasta toiminnasta ja innovaatioiden esiintuomisesta.

– Viikon tuottajana haluan tuoda esille erityisesti rovaniemeläisten yritysten muotoiluosaamista sekä auttaa eri alojen yrityksiä hyödyntämään ja löytämään paikallisia muotoilupalveluita. Innostamme yrityksiä myös tuottamaan omia sisältöjä nyt neljättä kertaa järjestettävälle muotoiluviikolle, Oförsagd paljastaa.

Viikko toteutetaan tiiviissä yhteistyössä World Design Capital 2012 Helsinki–Rovaniemi -hankkeen kanssa.

Rovaniemi Design Week 17.–26.2.2012
www.rovaniemidesignweek.fi
www.facebook.com/rovaniemidesignweek

”

EU:n parlamentti hyväksyi lokakuussa unionin budjetin, johon sisältyy europarlamentaarikko Anneli Jäätteenmäen aloitteesta yhteensä kolmen miljoonan euron määrärahan arktisen alueen strategisten vaikutusten arviointiin.

Määrärahalla tunnustetaan arktisen alueen kasvava merkitys, ja rahoitus edistää osaltaan myös EU:n arktisen informaatiokeskuksen perustamista.

Tämä on EU:ssa ensimmäinen konkreettinen päätös, joka liittyy EU:n arktiseen informaatiokeskukseen. Siksi Lapissa on aihetta iloita päätöksestä.

Komissio esitti informaatiokeskusta vuoden 2008 arktisessa tiedonannossa. Parlamentti kannatti ajatusta ja huomioi erityisesti Suomen arktisen strategian tukeman ehdotuksen sijoittaa verkostomaisen keskuksen päämaja Lapin yliopiston Arktisen keskuksen yhteyteen. Keskuksen saaminen Rovaniemelle vaatii kuitenkin vielä paljon työtä.

Budjettipäätös ei siis vielä merkitse EU:n arktisen informaatiokeskuksen perustamista Rovaniemelle. Se kuitenkin tukee Arktisen keskuksen ja sen kansainvälisten kumppanien esittämää toimintamallia.

Rahoitus liittyy strategisten vaikutusten arviointiin, mitä on suunniteltu yhdeksi EU:n arktisen informaatiokeskuksen toiminnan osa-alueeksi. EU:n budjetista neuvotellaan vielä parlamentin ja neuvoston kesken, minkä jälkeen asia siirtyy komissiolle. Vasta komissio linjaa aikanaan, kuinka määrärahan käytössä konkreettisesti edetään. Arktinen keskus valmistautuu kuitenkin ottamaan tämän pallon vastaan.

Paula Kankaanpää
 Arktisen keskuksen johtaja

Pohjoisen puolesta -palstalla esitellään ajankohtaisia pohjoisia asioita, ilmiöitä ja ihmisiä. Ehdotuksia aiheista Olli Tiuraniemelle: etunimi.sukunimi@ulapland.fi

Korkealta ja kovaa

Lapin yliopistolaiset seurasivat tämän syksyn kuorosotaa erityisen tarkasti, sillä mukana oli yliopiston suomen kielten opettaja Hannu Paloniemi. Raskaan rockin maailmaan Hannu vihkiytyi Helsingissä 1980-luvun lopulla, kun hän hakeutui CMX-yhtyeen roudariksi ja perusti punkbändi Der Schlossin.

Ura jatkui Sapattivuosi-yhtyeessä, jonka idea keksittiin auton takapenkillä Jyväskylän ja Helsingin välillä yhdessä Janne Halmkronan kanssa. Rakkaudesta 70-luvun heavy rockiin Sapattivuosi ryhtyi tulkitsemaan Black Sabbath -yhtyeen musiikkia.

– Sapattivuoden solistina esitin laulut aluksi englanniksi, mutta pian aloin kääntää tekstejä suomeksi. Urani aikana yhtye julkaisi kaksi albumia suomeksi, Hannu sanoo.

Yhtye jäi, kun Hannu ymmärsi, että Helsingin rytmi ei sovi hänen elämäänsä, ja hän muutti takaisin synnyinkaupunkiinsa Rovaniemelle.

Kuorosodan Rovaniemen kuoron johtaja Tomi Putaan-suu (Mr. Lordi) löysi Hannun kuoroonsa Sapattivuosi-yhtyeen musiikin kautta. Lordin lähtökohtana oli kerätä kasaan mahdollisimman persoonallisia ääniä ja katsoa, millainen soppa äänistä syntyisi.

– Tulin valituksi kuorosotaan, koska osaan laulaa korkealta ja kovaa ja ääneni muistuttaa Black Sabbath -yhtyeen legendaarisen laulusolistin Ozzy Osbournen nasaalimaista ääntä.

Lordin heinäkuisen soiton jälkeen Hannu syksy oli työntäyteinen. Treenejä oli lokakuun alusta lähtien lähes joka ilta, ja viikonloput matkustettiin junalla Helsinkiin ja takaisin. Helsingissä oltiin pitkä päivä aina valmiina esiintymään ja antamaan haastatteluja. Kuorosota oli kuorolaisille myös melkoinen mediashow.

– Lappilaisina jouduimme antamaan muille kuoroille aika paljon tasoitusta pitkien junamatkojen vuoksi. Tosin junassa oli aikaa jutella ja kehitellä monia uusia kokoonpanoja. Aika näyttää, millaista musiikkia junamatkat synnyttävät jatkossa.

Hannu ei ole katunut mukaan lähtöä kuoroon, vaikka syksy olikin raskas. Myös kuorolaisten perheet joustivat kuoron tavoitteiden saavuttamiseksi.

– Laulaminen kurossa ja kuoron hyvä yhteishenki palkitsivat ja auttoivat jaksamaan läpi kaamoksen, Hannu sanoo.

Kuorosodan jälkeen Hannu on nyt palannut arkeen ja folkrockyhtye Palokärkeen, joka esittää Hannun kirjoittamia, kantaa ottavia melodisia lauluja.

Olli Tiuraniemi

Aidon arktiset markkinat

Tämän vuoden Arktisille Markkinoille ilmoittautui runsaasti halukkaita myyjiä.

– Painotimme valinnassa paikallisia materiaaleja, laatua, omaperäisyyttä ja lappilaisuutta. Pyrimme myös antamaan mahdollisuuden uusille myyjille, kertoo tapahtumakoordinaattori Raija Kivilahti Arktisesta keskukselta.

Markkinoille osallistuu muun muassa taide- ja käsityöopiskelijoita Lapin yliopistosta, Saamelaisalueen koulutuskeskuksesta ja Ammattiopisto Lappiasta. Kivilahden mukaan opiskelijoille halutaan tarjota mahdollisuus tuotekokeiluihin ja kaupankäyntiin. Kaikille myyjille järjestetään ennen markkinoita myyntityöpaja, jossa paneudutaan asiakkaan kohtaamiseen.

Arktisilla markkinoilla myydään laadukkaita käsitöitä ja taidetta. Luvassa on myös oheistapahtumia, kuten työnäytöksiä ja tunnelmallinen käsityöpolku.

Arktiset markkinat

Arktikumissa 16.–18.12.2011

ANNA HYVÖNEN

REBEKKA HEINO

BRP-konsernin design- ja innovaatiokeskuksen johtaja Denys Lapointe (vas.) tutustui marraskuussa yliopistolla ideoihin, joilla teollisen muotoilun opiskelijat kehittäisivät moottorikelkkoja.

Reseptejä uudenslaisille kelkoille

Otetaan Lynx-moottorikelkka, viisitoista teollisen muotoilun opiskelijaa ja järjestetään designkilpailu. Tällä reseptillä moottorikelkkavalmistaja BRP etsii yhdessä taiteiden tiedekunnan kanssa ratkaisuja, joilla voidaan vastata yhä paremmin kelkkojen käyttäjien tarpeisiin.

– Me BRP:llä uskomme, että vahvat design-aloitteet lähtevät asiakkaiden perimmäisten tarpeiden selvittämisestä, toteaa Denys Lapointe, BRP-konsernin design- ja innovaatiokeskuksen johtaja.

– Siksi taiteiden tiedekunta on meille mieluinen kumppani kilpailun järjestämiseen. Kun yliopisto sijaitsee Rovaniemellä Lynx-kelkkojemme tuotekehitys- ja tehdaspaikkakunnalla, antaa se opiskelijoille oivan mahdollisuuden tavata tuotteidemme erilaisia kuluttajia ja asiakkaita eri tilanteissa ja siten tunnistaa kelkkojen kehittämistarpeita, Lapointe kertoo yhteistyön taustoista.

Viisitoista opiskelijaa seuloitui kisaan työnäytteiden perusteella. He ovat mm. tutustuneet BRP:n tehtaaseen ja kelkkoihin, ja BRP Finland on myös toimittanut yliopistolle moottorikelkan opiskelijoiden ideoinnin tueksi. Denys Lapointe ja BRP Finland Oy:n tuotekehitysjohtaja Risto Perttula tutustuivat marraskuussa opiskelijoiden ensimmäisiin ideoihin Lapin yliopistolla.

– Lähdimme yhteistyöhön avoimin mielin, ja tähänastiset tulokset ovat ilahduttaneet. Se lupaa hyvää kilpailun lopputulokselle, Lapointe mainitsee.

Kilpailun tuotokset ja voittaja julkistetaan Rovaniemi Design Week 2012 -muotoiluviikolla helmikuun lopussa. Voittaja pääsee 3–4 kuukaudeksi työskentelemään Valcourtiin Kanadaan BRP:n design- ja innovaatiokeskukseen.

Sari Väyrynen

Aini Linjakumpu
Yliopistonlehtori
Yhteiskuntatieteiden
tiedekunta

Go East, Young Man

Eurooppa on joutunut maailmanpolitiikan sivuraiteelle. Painopiste on hitaasti, mutta varmasti siirtynyt Aasiaan. Yhdysvaltojen ulkoministeri Hillary Clinton julistikin marraskuussa, että uusi Tyynenmeren aikakausi on alkanut. On olemassa yhä enemmän arvioita, että Aasia on luomassa askelmerkit seuraavien vuosikymmenien kehitykselle maapallolla.

Aasia merkitsee eurooppalaisittain ”itää”. Itä on aikojen kuluessa käsittänyt hyvin monenlaisia paikkoja. Kylmän sodan aikana sosialistinen Itä-Eurooppa osoitti maanosamme poliittisen jaon. Suomen osalta Neuvostoliitto ja Venäjä ovat olleet alati läsnä oleva itänaapuri. Fyysisesti Eurooppaa lähellä mutta henkisesti kaukana on Lähi-itä. Kaukoita on puolestaan sijainnut mielikuvituksen ulkorajoilla.

”Länsi” on merkinnyt suomalaisille yleensä myönteisiä asioita, yhteenkuuluvuutta ja samaistumisen kohteita. Itä on ollut hankalammin jäsennettävissä. Yhtäältä se on ollut uhkaava toiseus, jota esimerkiksi kommunismi on edustanut. Nykyisin islamismin pelko on tullut keskeiseksi ”uppoavan lännen” määrittäjäksi.

Toisaalta itä on ollut myös kiintoisa vieras, jonne monet suomalaiset ovat suunnanneet orientalismin klassikosta George August Wallinista lähtien. Hilma Granquistin urauurtavaa antropologinen työ 1900-luvun alun Palestiinassa ja Mannerheimin retki Kiinaan ovat tuottaneet kansainvälisestikin merkittävää tutkimusta ja etnografista materiaalia.

Idästä on etsitty aikojen kuluessa eksotiikkaa ja erotiikkaa, viisautta ja valoa. Nykyisin houkutukset ovat osin samoja. Suomalaisten kanariansaaret ovat siirtyneet Thaimaahan. Nuorten miesten ja naisten odysseiat eivät ole enää interrail-matkoja ympäri Euroopan pääkaupunkeja, vaan kulkemista ympäri Intian, Indonesian, Vietnamin ja Laosin viidakoita ja hiekkarantoja.

Samalla kun Aasia on tuonut mahdollisuuksia laven-taa omaa elinpiiriä, siitä on tullut taloudellinen kilpailija lännelle. Eurooppa puuskuttaa henkitoreissaan, mutta Aasian taloudet vetävät talouden globaaleja vetureja.

Idän merkitys ei pelkisty taloudelliseen ulottuvuuteen. On oletettavaa, että myös kulttuurinen ja tiedollinen val-lankumus on tapahtumassa. Aasialaiset ajattelutavat, kulttuuriset ja sosiaaliset konventiot sekä arvot – kaikessa moninaisuudessaan – tulevat epäilemättä yhä merkityksellisemmiksi tekijöiksi globaalissa kanssakäymisessä. Puhumattakaan Aasian hiipien kasvavasta poliittisesta ja sotilaallisesta painoarvosta.

Yliopistojen ja akateemisten ihmisten tehtävä tässä globaalissa uusjaossa on olennainen. Talouden ehdoilla tapahtuva ”aasialaistuminen” tarvitsee rinnalleen ymmärrystä muutoksen luonteesta ja merkityksestä. Itään liittyvien moninaisten uhkakuvien ja rusinapullien kriittinen jäsentäminen ja tulkitseminen pitäisi olla luontevasti akateemisen maailman tehtäviin kuuluvaa.

Tarvitsemme tietoa nykyisestä ”idästä”: millaisten ihmisten, kansojen, kulttuurien ja sosiaalisten järjestelmien kanssa olemme tulevaisuudessa yhä enemmän tekemisissä. Tämä tieto on kanssakäymisen kannalta välttämätöntä.

Toisaalta meillä voi olla paljon opittavaa. Ei ole sattumaa, että monet länsimaiset ihmiset ovat kokeneet elämänmenomme vieraaksi ja pyrkineet löytämään vastauksia idän kulttuureista ja uskonnoista. Ehkä lopullisia vastauksia ei ole aina löytynyt, mutta vuorovaikutus ja altistuminen vieraalle auttavat arvioimaan paremmin omaa elämäämme.

ARTTO LIITI

Ouda

Juhani Tuominen:
Hullu sydän, 2008, akryyli,
pigmentti ja kangas, ø 15 cm

MUTTUUTUA

Itäisten maiden etäinen eksotiikka voi paikan päällä vaihtua kotoisuudeksi. Näin on käynyt taiteiden tiedekunnan professoreille Juhani Tuomiselle ja Marjatta Heikkilä-Rastaalle.

Eyüp'in hautausmaa, Istanbul, 1985, liitupiirros

Istanbul alkoi kiehtoa taidemaalari, professori Juhani Tuomista yli neljännesvuosisata sitten, eikä kaupungin veto-voima ole hellittänyt vieläkään.

Tuomisen ensimmäinen vierailu Istanbuliin on taltioitu poikkeuksellisen hyvin. Vuonna 1985 tehdystä matkasta julkaistiin Kalevassa lehtijuttuja, joihin taidehistorioitsija Petri Vuojala kirjoitti tekstit ja Juhani piirsi kuvat.

Matka antoi kimmokkeen myös töille, joita syntyy yhä – Tuomisen moderneille türbe- eli hautahuonetulkinnoille. Matkan seuraukset olivat taidemaalarin elämälle ja uralle niin merkittävät, että hänen vaimonsa Marja Tuominen toimitti lehtijutuista teoksen miehensä 60-vuotis-syntymäpäivän kunniaksi. Sen nimi on kuvaavasti *Matkikirja Roomasta Roomaan – Kahden miehen odysseia* (2009).

Juhani Tuomisen matkakumppani Petri Vuojala tavoittelee teoksen esipuheessa niitä Istanbulin piirteitä, jotka tekivät miehiin aikoinaan niin lähtemättömän vaikutuksen:

”Erittelemätön värikylläinen, meluisa, tuoksuva, hedonistinenkin muisto Istanbulin runsaudensarvesta seurasi mukanamme kaikkiin matkamme paikkoihin. Kaikki mitä myöhemmin koimme oli kiehtovuudessaankin Istanbulin haalistamaa.”

Istanbulista Tuominen ja Vuojala matkustivat Ateenan kautta Roomaan, jossa Tuominen vietti pari kuukautta taiteilijaresidenssissä yhteisen matkan jälkeen.

– Silti ensimmäinen elämys oli voimakkain. Istanbul

oli vieras mutta myös oudon tuttu, Tuominen kuvailee ja jatkaa myöhemmin:

– Koin oloni yllättävän kotoisaksi ja luonnolliseksi.

Hetki oli myös otollinen vaikutteille, sillä Tuominen kertoo olleensa taiteensa tekemisen suhteen haku päällä. Hän oli lopettelemassa aiempaa vaihetta ja tiedostamattaan-kin etsi jotain uutta.

Istanbulissa Tuominen hämmästytti ennen kaikkea siitä runsaudesta, josta Vuojalakin kirjoittaa. Visuaalisen ja aistillisen runsauden lisäksi Tuominen törmäsi myös tunteiden kirjoon. Kaupungin intensiivisen sykkeen ohella hän aisti melankoliaa, josta kertoi Marjalle lähettämässään kirjeessä.

Kaupungissa oli kaikkea niin paljon, että siitä oli vaikea saada kiinni, mutta luonnosvihkoon oli silti pakko tarttua. Lehtijutuista oli sovittu etukäteen Kalevan kanssa, ja niillä maksettiin reissussa oleminen. Tuolloin syntyivät Tuomisen ensimmäiset hautausmaakuvat. Hyvin erilaiset kuin millaisiksi ne vuosien saatossa hioutuivat.

Kotikatu itäisillä mailla

Tuomisilla on ollut Istanbulissa pysyvä tukikohta jo parin vuoden ajan. Se on sama vuokra-asunto, jossa perhe asui vuosina 1988–89 yhden lukuvuoden, kun Marja teki tutkimusta ja Juhani maalasi.

– Tein pientä materiaalia kauheasti miettimättä, spontaanisti.

Samalla taidemaalari astui sisälle kulttuuriin ja arjen rytmiin kaupungissa, josta vuosien myötä on – ainakin ulkopuolisin silmin – muotoutunut hänen muusansa.

Koska sama vuokra-asunto on useasti toiminut Tuomisen tukikohtana, kadusta ja sen asukkaista on tullut tuttuja. Vuosien kuluessa kaupunki on kasvanut ja kokenut suuria muutoksia.

– Istanbul on yhtä aikaa moderni maailma ja sitten on sitä, minkä perään voi haikailla, Tuominen hymähtää.

Tuominen on kiinnostunut ennen kaikkea historiallisesta Istanbulista ja vanhasta taiteesta mutta seuraa mielenkiinnolla kaupungin muovautumista. Hän käy Istanbulissa useita kertoja vuodessa, ja vierailut ovat hänelle enemmän työn tekoa kuin varsinaista lomailua. Vaikka Turkki ja Istanbul kiehtovat Tuomista, hän ei puhu niistä vain romantisoiden ja ihaillen vaan myös maan kompleksisuutta ja ristiriitoja kuvaillen.

– On aina aika kova kokemus käydä siellä, mutta samalla se pitää kiinni tässä maailmassa ja sen moninaisuudessa.

Yleisinhimillinen aihe

Kun Tuominen 1980-luvun lopussa alkoi maalata hautausmaita ja -huoneita, hänen käyttämänsä värimaailma vaihtui. Lämpimän maan kulttuuria tulkitessa väriskaalaa vaihtui lämpimästä kylmäksi – siniseen, vihreään ja valkoiseen, jotka liittyvät suoraan maalausten aiheiden värimaailmaan.

Vaikka Tuominen löysi maalaustensa aiheen Istanbulista, hän ei miellä sitä vain tiettyyn aikaan ja paikkaan

sidotuksi vaan ennen kaikkea yleisinhimilliseksi. Tuominen on huomannut usein hakeutuvansa erilaisiin välimaastoihin, ja türbe on juuri sellainen. Siinä elämä ja kuolema ovat yhtäaikaaisesti läsnä.

– Haudat ovat yhä käytössä, ja niissä käyvät rukoilemassa varsinkin naiset.

Ympäriöivän kulttuurin merkitykseen Tuominen havahtui vieraillessaan Budabestin türbessa, joka on syntynyt Osmanien valtakunnan aikaan mutta myöhemmin jäänyt toisen kulttuurin keskelle ja oli vierailuhetkellä vasta restauroitu ja siistitty. Tuomisen oli yllättävän vaikea saada paikasta kiinni – siitä puuttui jotain. Sen museo-maisuudesta syntyikin hyvin erilaisia maalauksia kuin Istanbulissa.

Vuosien saatossa Tuominen on maalannut hautakammioista lukemattomia kuvia. Turkkilainen Hüseyin Yarnar kuvaa taidemaalarin työtä kirjassa *Muotokuvia* (2011) seuraavasti:

”Juhani maalasi aina vain hautakammioita. Hän sanoi lohtivansa liki joka aamu ainakin yhden hautakammion. Liki samanlaisen hautakammion satoja kertoja... Hän oli ikään kuin meditoinut koko uransa ajan.” ●

Japanissa on pitkään oltu kiinnostuneita Suomesta – ja päinvastoin. Muodin ja vaatetuksen professori Marjatta Heikkilä-Rastaaan mukaan meitä yhdistää muun muassa samanlainen maku-maailma. Yhteistyö välillämme on syntynyt luonnollisesti, koska monet japanilaiset haluavat tulla Suomeen eikä suomalaisten ole tarvinnut markkinoida itseään, mikä on monelle vierasta.

– Yhteistyö sujuu hyvin, koska meillä on yhteistä makua ja ajatusmaailmaa. Suomessa ja Japanissa tykätään usein pelkistetystä ja tyylitellyn graafisesta tyylistä, toisaalta myös tietystä värikyydestä, Heikkilä-Rastaa kuvailee.

Vaikka päältäpäin kahden kaukaisen maan kulttuurit vaikuttavat hyvin erilaisilta, yhtäläisyyksiä on yllättävän paljon.

– Japanilaiset arvostavat suomalaista luontoa, hiljaisuutta, puhtautta ja jopa kylmyyttä. Suomalaisilla on myös hyvä maine Japanissa. Sovitut asiat pitävät paikkansa kellolleen. Meitä yhdistää sama jäykkyys ja pidättyvyys mutta myös lämpö ja luottamus.

Yhteistyötä ruohonjuuritasolla

Taiteiden tiedekunnassa on jo vuosia tehty yhteistyötä japanilaisten kanssa. Yksi läheinen yhteistyökumppani on ollut Yamaguchi Prefectural University, josta tuli Lapin yliopiston virallinen partneriyliopisto viime vuonna. Etelä-Japanissa sijaitseva Yamaguchi on joulukaupunki, mikä osaltaan värittää yhteistyötä.

Heikkilä-Rastaa tutustui kollegaansa, professori Mizutaniin viisi vuotta sitten teollisen muotoilun kautta tulleesta aloitteesta. Tiiviimpi yhteistyö alkoi muotinäytöksestä, johon osallistui japanilaisia opiskelijoita professorinsa johdolla. Sen jälkeen Rovaniemellä on pidetty kolme yhteistä työpajaa, jossa on yhdistetty japanilaisia ja lappilaisia elementtejä.

– Japanilaisessa vaatesuunnittelussa kestävä kehityksen ajatus on selkäytimessä. Kimonoja tehtäessä kankaat valmistetaan ja leikataan niin, ettei mitään mene hukkaan. Jos hukkapaloja tulee, niistä tehdään esimerkiksi laukkuja.

Kimonokangasta ja poron silkkiä

Lappilaisina materiaaleina työpajoissa on ollut muun muassa suomenlampaan villaa ja poronahkaa, jota kokeiltiin tänä vuonna. Nahkaa saatiin paikalliselta tuottajalta, joka kuvailee sitä poron silkiksi. Japanilaiset opiskelijat innostuivat molemmista materiaaleista. Lampaanvillassa heitä kiehtoivat sen hoitavat vaikutukset ja poron nahassa sen pehmeys ja silkkimäisyys. Japanilaisina materiaaleina on puolestaan ollut muun muassa yanai-jima-kangasta eli raidallista puuvillakangasta, jota käytetään arkikimonoihin.

Heikkilä-Rastaa on vierailut Yamaguchissa kahdesti. Vuosi sitten hän osallistui kahden kollegansa ja yhden opiskelijan kanssa

SAMANLAINEN matka

MARKUS VERTANEN

Yamaguchin joulutapahtumaan Rovaniemen kaupungin kustantamana. Mukaan lähti myös oikea joulupukki. Matkalla järjestettiin muun muassa vaatetusnäyttely, jossa markkinoitiin myös Rovaniemeä joulukaupunkina.

Seuraavaksi Heikkilä-Rastaa toiveissa on pitää opiskelijoiden kanssa työpaja Yamaguchissa. Hän painottaa kansainvälisen yhteistyön tärkeyttä.

– Opiskelijoidemme työllisyysmarkkinat eivät välttämättä ole Suomessa, sillä täällä vaateala on melko pientä. Valmistamisen jälkeen maailman tulisi olla avoinna.

Kumadailma

MARKUSVERTANEN

PAIVI PAUTAJOKI

MARKUSVERTANEN

MARKUSVERTANEN

MARKUSVERTANEN

Markku Heikkilä

Kuvat: Markku Heikkilä

KURKISTUS

SIPERIAN PINNAN ALLE

Professori Juha Pentikäisen vetämä retkikunta taltioi Ob-joella tietoa hantien ja mansien karhunpeijaisrituaaleista.

Samalla Siperia opetti – varsinkin niitä, jotka eivät olleet aiemmin sillä suunnalla käyneet.

Muzhin kylä, Ob-joki, läntinen Siperia: takapihalla tapahtuu. Juha Pentikäinen ja tulkki Galina Misharina haastattelevat vanhaa hantipariskuntaa. Antti Tenetz ja Joona Pietarila dokumentoivat haastattelua. Jamalín television kuvausryhmä filmaa, mitä suomalaiset tekevät.

Muzhin kylä, Ob-joen alajuoksu. Takapiha, jossa maassa pilkkeitä ja porontaljoja. Harmaita vajoja, lautoja, pottumaa, kissa. Vanha hantipariskunta istuu maassa ja kertoo karhurituaaleista. Tulkki kyselee, suomalaiset vieraat kuvaavat ja äänittävät. Taustalla Jamalín television kuvausryhmä filmaa, mitä tapahtuu.

Sama kylä. Kulahtanut puinen kerrostalo, vanha hantimies sängyllä kissa takanaan, taustalla kangas täynnä tulipunaisia kukkia. Mies puhuu kehoon venäjää ja komia. Tarvittaisiin tulkki hantin kielestä. Vaimon oli määrä hoitaa se homma, mut-

ta vaimo on krapuloissaan ja kiukkuinen ja tahtoo vain katsoa televisiota.

Lapin yliopiston Arktisen keskuksen ja Pohjoisen kulttuuri-instituutin retkikunta kävi elokuun lopulla Siperiassa Ob-joella etsimässä tietoa hantien ja mansien karhunpeijaisrituaaleista. Suomen kulttuurirahaston apurahan turvin on määrä dokumentoida näitä menoja, joita ei ole tietyvästi aiemmin tallennettu kansainväliseen levitykseen. Venäläiset ovat toki kuvanneet joitakin videoita, ja aikanaan Lennart Meri oli kuvausryhmineen paikalla. Silloin akut hyyytyivät pakkaseen

toisena päivänä. Uusien hakeminen maalikyliltä kesti monta päivää, ja palatessa peijaiset olivat jo ohi.

Professori Juha Pentikäisen vetämä retkikunta sai matkalta mitä halusikin, riittävästi tietoa ja kontakteja, jotta jatkoa voi suunnitella. Kyseessä ei ollut varsinainen kenttätutkimus. Sellainen vaatii enemmän aikaa ja valmistautumista. Eikä oikein tutkimusmatkastakaan voi puhua, kun kaikki vierailut kylät ovat Ob-joen varressa Meteor-kantosiipialuksen reitin varressa ja valintaperusteena jonkinlaisen hotellin löytäminen. Reitin kiintopisteet

Salekhard ja Hanti-Mansijsk ovat Lapin yliopistollakin monelle tuttuja arktisista kokouksista.

Salekhardista pohjoiseen avautuva Jamalin niemimaan tundra on seutua, jossa Arktisen keskuksen tutkijat usein ovat liikkuneet selvitellessään nenetsien pärjäämistä kaasuteollisuuden jaloissa. Hantit ja mansit ovat Uralin takaisen taigavyöhykkeen jokivarsien suomensukuisia alkuperäiskansoja, eikä heidän kuulumisiaan moni tunnu käyneen kyselemässä.

Retkikunta tapasi molempien kansojen edustajia, ja aihetta on sekä optimismiin että alakuloon. Äkkiä katsoen näyttää siltä, että kansojen kulttuuri vetäisi jo aivan viimeisiä henkäyksiään. Mutta samaa ovat sanoneet seudulla liikkuneet kansatieteilijät 1800-luvulta asti.

Retkikuntaan kuuluneiden Joonna Pietarilan ja Antti Tenetzin nauhoilla ja filmeillä on nyt tuntikaupalla haastatteluita karhurituaaleista. Niiden kertojat ovat vanhoja ihmisiä, joista moni muisteli kymmenien vuosien takaisia nuoruuskokemuksiaan mutta joku oli vielä äskettäin itsekin ollut mukana.

Karhunpeijaiset kestävät päiväkausia. Osaajat ja laulajat alkavat olla vähissä, mutta rituaaleja järjestetään yhä harvakseltaan. Neuvosto-aika oli tälle perinteelle koettelemus. Silti nämä ikimuistoiset menot ovat sinnittelevät vielä miten kuten elossa.

Aluehallinnot hakevat selvästi identiteettiä vanhasta etnisestä perinteestä. Kaupunkien museot on rakennettu isolla rahalla ja kovalla ammattitaidolla. Niiden perinneosastot ovat usein mammuttisalien vieressä – ikään kuin molemmissa kerrottaisiin siitä, mitä eleli tundralla ja taigalla kerran historiassa. Pienten kansojen nykypäivä unohtuu.

Kerran vilkas hantikylä Muzhin lähellä on nyt hyvin hoidettu mutta autio ulkomuseo. Opas kaivoi vierasvaatteet Markku Heikkilän ja Juha Pentikäisen kokeiltaviksi.

Hantien karhurituaalit olivat tällä miehellä vuosikymmenten takainen muisto.

Kulkukoiria on kylissä kaikkialla, mutta kissoillekin virikkeitä riittää.

Metsästäjän vyö ja hammas kaikista kaadetuista karhuista.

Pitkospuita joilla on kadun nimi, ylös nostettuja kaukolämpöpötkiä, kotieläimiä vapaana, naapurikyliät matkojen päässä: taajama-elämää siperialaisittain.

Seutu on monikulttuurista: hanteja, manseja, komilaisia, venäläisiä, tataareja, nenetsejä, nykyään myös uzbekkeja ynnä muita uusia etelän tulijoita. Missään ei silti näe mitään kaksi- tai monikielisyuden häivähdystäkään. Kaikki on pelkkää venäjää, museoiden tekstejä myöten. Eivätkä kielen säilyttämisen lähtökohdat kaksisia ole. Manseilla on lehti, jonka levikki on 216 kappaletta. Hantien ja mansien asioista kertoo oma televisio-ohjelma, venäjäksi.

Kylät ovat ajan unohtamia mutta kaupungeissa modernisaatio jyllää ylikierroksilla. Öljy- ja kaasurahat ovat poikineet rakennusbuumin. Yltiöpäisiä julkisia rakennuksia, taidekouluja, konferenssikeskuksia, näyttelysaleja, kirkkoja, moskeijoita. Venäjän urbaani arktinen elämä muuttuu rajua vauhtia.

Satunnaiselle kävijälle tästä syntyy hyvin ristiriitainen olo, joka pakottaa jälleen kerran kysymään, mitä me oikein Venäjältä ja sen kehityksestä ymmärrämme. ●

Kirjoittaja on tiedeviesticennän päällikkö Arktisessa keskuksessa.

Juha Pentikäinen, jälleen matkalla Uralin tuolle puolen.

Uutta materiaalia Pentikäisen kokoelmaan Arktisessa keskuksessa

Miksi matka oli tarpeen, professori Juha Pentikäinen?

Saimme selville, mikä on obinugrialaisten kansojen tilanne. Tavoitteena on saada aineistoa, joka selvittää heidän maailmankuvansa piirteitä ja erityisesti karhumytologiaa ja karhuritualeja. Mitä tulee kansoihin, pahoinvointia ilmenee selkeästi ja henkinen voima on ehtymässä. Kielten puhuminen vähenee. Erityisesti huolestuttaa se, että äidit eivät enää opeta lapsilleen äidinkieltä.

Mitä tapahtuu tämän jälkeen?

Kontaktit on saatu aikaan. On myös saatu selville, että muistin kantajia tiedetään. On löytynyt kiinnostusta karhumenojen järjestämiseksi sekä mansien että hantien puolella. Meillä on uutta materiaalia, joka tulee yliopiston kokoelmiin Arktiseen keskukseseen. Tämä porukka on saanut neljältä muistajalta tähtitaivaan kartan. Tällaista ei ole koskaan ennen saatu.

Miten tämä liittyy Lapin yliopiston toimintaan?

Mitä suurimmassa määrin. Obinugrialaiset muistuttavat kulttuuriltaan kaikkein eniten pohjoisessa asuvien suomalaisten, karjalaisten ja saamelaiden kulttuureita. Tässä mielessä täytämme yhden aukon.

Matkan kohokohta?

Kuunnella karhun herätyslaulua oikeassa asennossa, jossa näyteltiin makuulta karhun herääminen. 78-vuotias laulaja Nikolai Ivanovits lienee mansin karhuperinteen ja pitkän muistin lauluperinteen viimeisiä kantajia.

Mitä löytää alueelle tuleva retkikunta 30 vuoden päästä?

Tällä hetkellä on elpymässä karhuperinne, joka tulee osaksi sukupolvien jatkumoa. Toivoa herättävät nuoret ja lapset, jotka ovat siinä mukana. 30 vuoden päästä he ovat pitämässä näitä menoja ja johtavissa rooleissa. Toki suullinen pitkän muistin kantaminen vähenee, mutta menothan ovat liikettä, ääntä, toimintaa, näyttelemistä. Uskon, että tästä vielä syntyy mansien karhueposta ja hantien karhueposta.

Millainen on ilmapiiri verrattuna aikaisempiin Siperian matkoihin?

Alkuperäiskansojen tilanne ei ole parantunut niistä päivistä, jolloin Jeltsin oli vallassa. Toivon, että esimerkiksi Hanti-Mansia, jolla olisi Luonnonvaroja, saatsaisi tähän puoleen enemmän ja alkuperäiskansat saisivat asianmukaisen kohtelun ja muutakin kuin kompensaaattorahoina annettavia vodkapulloja. Alkoholisoituminen on yksi iso ongelma. Pitäisi tulla tulevaisuudenuskoa lisääviä tekijöitä. Jokaisen reissun aikana maa on erilainen. Neuvostoliiton hajoaminen merkitsi joidenkin turvallisuutta tuovien rakenteiden menetystä. Pitäisi saada kaksikielisyys tavoitteeksi.

Työskentely, eläminen ja tutkiminen **Kiinassa**

Viimeiset kaksi ja puoli vuotta olen ollut suurimman osan ajasta kiinalaisen Beijing Normal Universityn palkkalistoilla. Joiltain osin ympäristö eroaa Rovaniemestä täysin. Asun vaatimattomassa asunnossa Hutongin kujalla keskellä valtavaa kaupunkia, ja työskentelen uudessa ja nopeasti kasvavassa yksikössä yhdessä Kiinan kuuluisimmista yliopistoista, jossa on 20 000 opiskelijaa, puolet heistä jatko-opiskelijoita.

Eroista huolimatta elämä on käytännössä samankaltaista: ihmiset ovat pyrkineet auttamaan minua, kuten Rovaniemelläkin, minkä ulkomaalainen kokee hyvin tärkeäksi. Mutta EU:n ulkopuolella – ja varsinkin Kiinassa – on paljon järjetöntä byrokratiaa. Itselfäni esimerkiksi kuluu kolme tuntia kuukaudessa pankkiasiointiin ja kokonainen päivä viisumin, asumisluvan ja muiden papereiden uusimiseen.

Vaikka kiinalainen kulttuuri on kautta aikojen arvostanut opettajia ja yliopistohenkilökuntaa (paitsi kulttuurivallankumouksen aikana), tutkimuksen asema ei ole ollut kummoinen 1900-luvulla. Tutkimusryhmät ovat olleet aivan liian suuria, eivätkä ne ole tukeneet luovuutta ja yksilöllisiä näkökulmia. Monen muun asian tavoin myös Kiinan tutkimuskulttuuri muuttuu nyt nopeasti, ja palkkaamiseni on osa tätä muutosta.

Tutkiminen eroaa työskentelystä Rovaniemellä. Olemme etuoikeutettuja, sillä uutta yksikköämme johtaa entinen tiedeministeri. Henkilökunnassamme on myös monia kansainvälisen tason huippuasiantuntijoita, ja meillä on menestyksekkäs kansainvälinen neuvottelukunta. Tämä osoittaa, miten vakavasti Kiina suhtautuu ilmastonmuutoksen tutkimukseen ja kuinka näkyvästi he haluavat olla siinä mukana.

Kiinaa ja varsinkin siellä tehtävää tutkimusta vaivaa rankka meritokratia: tukea jaetaan vain niille, jotka jul-

kaisevat arvostetuissa jurnaaleissa. Siksi meillä onkin runsaasti resursseja sidottuna infrastruktuuriin (mm. kahden supertietokoneeseen), palveluihin ja henkilökuntaan.

Hyvien työntekijöiden hankkiminen on kuitenkin äärimmäisen vaikeaa. Kahden vuoden aikana olemme silti kyenneet kasvattamaan henkilökunnan lukumäärän 10:stä 70:een. Hyvin menestyneet kiinalaiset opiskelijat ajattelevat usein, että uralla menestyäkseen heidän tulee seurata edeltäjiään hakeutumalla tohtoreiksi tai tutkijoiksi USA:han. Heille Kiinassa eläminen ja vauraus ovat kaksi tyystin eri asiaa. Rahan ansaitseminen on silti erittäin tärkeää, koska perheet tekevät suuria uhrauksia taatakseen lapsilleen parhaan mahdollisen koulutuksen. Kokenutta kiinalaista ulkomailla asuvaa työvoimaa haalitaan takaisin houkuttelevin tarjouksin, mutta kiinaa taitamattomien saaminen on vaikeaa maan omintakeisen elämäntyylin, koulutusjärjestelmän ja terveydenhuoltopolitiikan takia. Tilanteen korjaamiseksi olemme ehdottaneet joustavia työjärjestelyjä vanhemmalle osa-aikaiselle henkilöstölle sekä stipendiaattijärjestelmän tukemista.

Mitä annettavaa kiinalaisella tutkimusmallilla sitten on Suomelle?

Sanottakoon aluksi, että Kiina on oppinut jotain länsimailta: menestyvä tieteellinen toiminta edellyttää luovaa johtamista ja yksilöitä, ei suuria tutkimusryhmiä. Omien kokemusteni perusteella on hyvä, että ideoita tuetaan nopeasti aikaisempien saavutusten pohjalta ja ilman valtavaa byrokratiaa. Arvostan myös sitä, että verrattuna suomalaisen järjestelmään yksikkö on avoin rahoituksen, palkkauksen ja ylennysten suhteen – kaikki saavat esittää mielipiteensä, päätösten tulee olla perusteltuja ja kritiikkiin reagoidaan. Tämä voi yllättää, jos mietitään kertomuksia Kiinan sisäänrakennetusta korruptiosta, mutta ehkä juuri siksi yksikköni kaltaisissa dynaamisissa uusissa instituutioissa pyritään luomaan päinvastaista kulttuuria.

Paavo Kässä

IDÄN JA LÄNNEN

RA
JA
LJA

Kansainvälisen
maisteriohjelman
järjestäminen
haastaa ja palkitsee.

V
Vertailevan sosiaalityön maisteriohjelma on Lapin yliopiston ja Barentsin alueen yliopistojen välisen Barents Cross-Border University -verkoston (BCBU) kautta järjestetty maisteriohjelma. Verkoston tavoitteena on yliopistoverkostojen yhteistyön lisäksi edistää Bolognan-prosessin etenemistä Venäjällä sekä kehittää sosiaalityön tutkimusta venäläisyliopistoissa. Sen toiminnan taustalla on vahva Oulun ja Lapin yliopistojen välinen yhteistyö.

Professori Tarja Orjasniemen mukaan vertailevan sosiaalityön maisteriohjelma antaa tärkeän panoksen Lapin yliopiston profiloitumiselle pohjoisiin alueisiin erikoistuvana yliopistona.

– Sen lisäksi että vertailevan sosiaalityön maisteriohjelma liittyy vahvasti yliopiston Venäjä-tutkimukseen, se on myös kansainvälisille opiskelijoille tarkoitettu opintokokonaisuus, Orjasniemi sanoo.

Orjasniemi pitää kansainvälisen maisteriohjelman järjestämistä kokonaisvaltaisena haasteena sekä siihen osallistuvien yliopistojen henkilökunnille että opiskelijoille.

Rajat ylittävää opiskelua

Maisteriohjelman opetusta ja käytännön opetusjaksoja järjestetään sekä Suomessa että Venäjällä.

– Maisteriohjelmalla on erilliset sisänottonsa Lapin yliopistossa ja venäläisessä NArFUssa (Northern Arctic Federal University). 120 opintopisteen opintokokonaisuudesta suoritetaan 40 opintopistettä yliopistojen sisäisinä opintoina. Loput 80 ovat yliopistojen yhteistyön kautta järjestettyjä kursseja. Opettajien ja opiskelijoiden liikkuvuus maiden välillä vaatii paljon järjestelyä.

Vaikka maisteriohjelmaan hakeutuneet

BCBU+ vahvistaa yhteistyötä

Kolartic ENPI BCBU+ -projektin tarkoituksena on kehittää BCBU-maisteriohjelmien toimivuutta, kertoo projektipäällikkö Sari Martikainen Lapin yliopistosta.

– Eräs tärkeä tavoite on yhteisen virtuaalikampuksen kehittäminen, jota suunnitellaan ja toteutetaan BCBU-verkoston sisällä, Martikainen toteaa.

Virtuaalikampuksella pyritään monipuolistamaan tutkimus- ja opetusyhteistyön laatua sekä kehittämään erilaisia opetusmuotoja. Martikaisen mukaan haaste on suuri.

– Virtuaalikampuksen kehittämiseksi on paljon odotuksia. Virtuaaliluokkien ja etäopetuksen avulla on mahdollista ylittää maantieteellisiä ja ajallisia esteitä. Niissä onnistuminen tarkoittaa merkittävää askelta opetus- ja tutkimusyhteistyön parantamisessa.

Maisteriohjelmiä pyritään kehittämään muun muassa opettajien ammatillisten taitojen lisäämisellä. Kaksivuotisen hankkeen aikana BCBU-partneryliopistojen henkilökunnille järjestetään kieli-, pedagogiikka- ja työelämäyhteistyökursseja Suomessa ja Venäjällä.

Vertailevan sosiaalityön maisteriohjelmassa opintoja suoritetaan Lapin yliopiston ja venäläisen NArFUN yhteistyökursseina. Lidiya Kriulya (vas.) oli marraskuussa viikon opettajavaihdossa Lapin yliopistossa pitämässä maisteriohjelman opiskelijoille luentosarjan sosiaalityön filosofisista suuntauksista. Tarja Orjasniemen (oik.) mukaan opettajien ja opiskelijoiden liikkuvuus on yksi ratkaisevista tekijöistä maisteriohjelman onnistumisen kannalta.

opiskelijat ovat olleet aktiivisia ja alasta kiinnostuneita, lähtöyliopistojen tasoissa on paljon eroja.

– Sosiaalityön teoreettiseen ymmärtämiseen menee aikaa. Vaatimuksena on, että maisteriohjelmasta valmistuneet ovat yhtä ammattitaitoisia kuin suomenkielisen perustutkintolinjan käyneet.

Haastetta ei helpota se, että venäläis-yliopistoissa sosiaalityön metodologia on kvantitatiivisesti painottunutta, kun Lapin yliopistossa se on vahvasti kvalitatiivista. Yhteistä kieltä on siten etsittävä myös tieteen sisällä.

Kielessä parannettavaa

Yliopistojen välisillä rakenteellisilla eroilla on omat hankaluutensa. Orjasniemen mukaan venäläisissä yliopistoissa päätösten tekeminen vaatii aikaa ja kärsivällisyyttä.

– Venäjällä sosiaalityö on vielä suhteellisen uusi ala, joka ei ole vielä ehtinyt saada vakiintunutta asemaa muiden tieteiden rinnalla. Tämä ja yliopistorakenteen hitaus vaikuttavat osaltaan opetukseen ja tutkimukseen saatavaan rahoitukseen.

Uuden oppiminen ei ole kuitenkaan venäläisten yksinoikeus.

– Kielitaidon kehittäminen koskee samalla tavalla niin Lapin yliopiston kuin venäläisten partneryliopistojen opettajia. Lisäksi venäläisyyliopistoissa on todella lahjakkaita opettajia, Orjasniemi huomauttaa.

Ei vain pohjoista varten

Kielestä ja kulttuurieroista kumpuavat haasteet eivät suinkaan tarkoita yhteistyön olevan hedelmätöntä. Ensimmäisen kaksivuotisen maisteriohjelman päättyttyä Orjasniemi on vakuuttunut sen tuo-

mista eduista.

– Suomalaisten ja venäläisten yliopistojen välistä yhteistyötä ei tehdä tämän päivän vaan tulevaisuuden eteen. Etenkin BCBU+ -hankkeen myötä Lapin yliopisto tulee saamaan tärkeää kokemusta virtuaaliopetuksesta ja kansainvälisestä yhteistyöstä.

BCBU-verkostossa toimiminen tarjoaa tärkeää kokemusta Lapin yliopistolle. Yhteistyöstä saadut edut eivät jää pelkästään Barentsin alueelle. Maisteriohjelmasta valmistuneilla on valmiudet toimia kansainvälisissä sosiaalialan työtehtävissä, ja Venäjän-kokemuksella on arvoa alalla kuin alalla. Kansainvälisyys antaa enemmän kuin ottaa. ●

John Austenin eroottisävyistä kuvitusta 1900-luvun alusta.

Sisko Mäntimä

TARINOIDEN SADUNHOHTOINEN *itä*

Tuhannen ja yhden yön sadut olivat aikansa aikuisviihdettä, joista muokattiin siistittyjä versioita lapsille.

Lapsuuteni kirjaelämyksiin kuului Kaarlo Merikosken mukailema ja Rudolf Koivun kuvittama *Tuhannen ja yhden yön sadut*. Se loi minulle kuvaa sadunhohtoisesta idästä ja tuntui väreissään ja tapahtumis- saan todellisemmalta kuin 50-luvun ankea maantiedon oppikirja. Uppoutuessani satujen maagiseen maailmaan en tiennyt mitään niiden tuhatvuotisesta historiasta, eri kerrostumista tai siitä, että luin nuorisolle siistittyä versiota.

Öiden sadut olivat idässä oman aikansa aikuisviihdettä, ja kiertävät kertojat huvittivat niillä rahvasta. Alkuperäistä kokoelmaa on mahdoton jäljittää, koska kertojat muuntelivat tarinoita ja niistä syntyi paikallisia variaatioita. Satujen ydinosa lienee peräisin 900–1400-luvuilta. Arabialaisten kammo tasalukuja kohtaan näkyy kokoelman arabiankielisessä nimessä *Alf laila wa laila*. Ilmauksen 1001 voi katsoa merkitsevän runsasta määrää.

Länsimaihin – ja lastenkamareihin – *Yöt* rantautui kolmesataa vuotta sitten, kun Syyriassa työskentelevä ranskalainen Antoine Galland (1646–1715) alkoi julkaista ranskaksi kääntämiään tarinoita vuonna 1704 nimellä *Les Mille et une nuits*. Muutamaa vuotta aiemmin hän oli ranskantanut Sindbadista kertovan tarinan, jonka menestys rohkaisi jatkamaan käännöstyötä.

Niihin säilyneisiin käsikirjoitusniteisiin, joita Galland käytti käännöstensä pohjana, ei sisälly kahta suosituinta tarinaa, kertomuksia Aladdinista ja Ali Babasta. Hän kuuli ne ehkä Hanna Diabilta, aleppolaiselta maroniittikristityltä. Galland näyttää mukailleen Diabin tarinoita varsin vapaasti ja hänen on myös epäilty sepittäneen *Yöt* kokonaan itse itämaisten tarinoiden pohjalta. Jonkin tarinan arabiankielinen versio saattaa jopa pohjautua Gallandin ranskankieliseen alkutekstiin.

Oli miten oli, ”kauniiden vääräuskoisten” tarinat levisivät Eurooppaan aluksi hovien ja säätyläisten viihdykkeeksi. Romantiikan myötä alettiin 1700-luvulla yhä enemmän kiinnostua maailman satuperinnöstä. Kokoelma ruokki myös eksotiikasta ammentavaa aikuiskirjallisuutta ja vauhditti kirjallisen taidesadun syntyä.

Lisäksi *Yöt* mahdollisti nojatuolimat- kailun. Islamilainen kulttuuri koettiin outona, eksoottisena ja kiehtovana. Se merkitsi toiseutta – enemmän moraalista erilaisuutta kuin uhkaa. Itä tuntui satumaisen rikkaalta tai ylenpalttiselta tyrannialta, arabikulttuuri degeneroituneelta ja karkealta, minkä alla vaistottiin muinaista hienostuneisuutta, taiteiden ja tieteiden perintöä. 1800-luvun tyyppillinen orientalisti oli tiedemies, lahjakas harrastelija tai molempia.

Estottomasti ja upein kuvin

Tutkijoille *Yöt* olivat aluksi vain itäisten satujen mukaelmia tai parodioita. Vakavammin ja lähdekrüittisemmin niihin alettiin suhtautua 1700-luvun lopulla, kun orientalismien tutkimus laajeni Euroopassa yliopistoihin. Kiinnostusta arabikansojen kirjallisuuteen ja kieliin lisäsi muun muassa Napoleonin retki Lähi-itään.

Englantilainen Richard Burton julkaisi englanniksi 16-osaisen *Öiden* laitoksen 1885–1888. Häntä kiinnostivat tarinoissa ne piirteet, jotka oli karsittu *Öiden* viktoriaanisista ja lapsille suunnatuista ihmesatuversioista. Hänen laitostaan leimautivatkin estottomuus, eroottisuus ja monimielisyys.

Saduista julkaistaan jatkuvasti upeasti kuvitettuja kuvakirjoja. Runsas sata vuotta sitten kuvittajat alkoivat kokea satujen kuvittamisen taiteelliseksi haasteeksi. Huomattaviin kuvittäjiin kuuluivat muun muassa Edmund Dulac, Maxfield Parrish, Kay Nielsen ja Gudmund Hentze.

Suomeksi *Öiden* satuja on käännetty 1800-luvun jälkipuoliskolta lähtien. Kuvitukset olivat alun perin ulkomaista lähtöä. Vuonna 1922 suomennettiin René Bullin kuvittama loistolaitos, joka vaikutti etenkin Rudolf Koivun version kuvitukseen (1945). Viime vuosien fantasiabuumi on lisännyt kuvittajien kiinnostusta tarttua *Öihin*. Riikka Juvonen on kuvittanut valikoiman kahdesti (1977 ja 2010). Uusiin loistolaitoksiin kuuluu myös Heli Hiedan kuvitus (2010). •

Kirjoittaja toimii taidehistorian lehtorina taiteiden tiedekunnassa, josta hän jää eläkkeelle 1.1.2012.

Hän on myös lastenkirjallisuuden dosentti Oulun yliopistossa.

Kuvat kirjoittajan kokoelmasta.

<< Riikka Juvonen on kuvittanut sadut kahdesti. Tässä vuoden 1977 valikoiman suojapaperin persialaistyylillä.

< Heli Hiedan kansiaihe Jaakko Hämeen-Anttilan toimittamaan valikoimaan (2010).

Koko päivän
tihkutti vettä
ja tuuli oli puuskainen.
Sytyttäjiä varoiteltiin
jäämästä tuulen alle,
etteivät vaatteet leimahda
lentävistä kipinöistä.
Jännittävä hetki
huipentui,
kun teokset syttyivät
onnistuneesti
yksi kerrallaan.

Kuva ja teksti:

Anna-Mari Nukarinen

Kuvataidekasvatuksen opiskelija

Jokivalkeat-tulitaidetapahtuma Rovaniemellä 5.11.2011

Olli Tiuraniemi

KUVITUS Edward Stewart

Taiteen ja tutkimuksen luovaa vuorovaikutusta

Lapin yliopiston taidealan koulutusta linjaa tiedekunnan ja koulutusalojen oma profilointi sekä yliopiston strategia. Koulutuksen lähtökohtia ovat taide, hyvinvointi ja ympäristö. Graafisessa suunnittelussa ja audiovisuaalisessa mediakulttuurissa korostuvat suunnittelu ja sen tutkimus.

Lapin yliopiston osuus taideteollisen alan valtakunnallisesta maisteritason koulutuksesta on tällä hetkellä noin 30 prosenttia. Taiteiden tiedekunnan tutkimuksessa liikutaan taiteiden ja tieteiden välisen vuorovaikutuksen muodostamassa välitilassa, jonka pyrkimyksenä on voimaannuttaa opiskelija katsomaan asioita aivan uudesta näkökulmasta. Tiedekunta on profiloitunut pohjoisen kulttuurin, taideteollisuuden, muotoilun, taiteen sekä taidekasvatuksen osaamisen pohjoiseksi kehdoiksi.

Rehtori Mauri Ylä-Kotolan mukaan Aalto-yliopiston taideellinen ala profiloituu kauppatieteillä ja tekniikalla. Lapin yliopistossa alan koulutusta profiloivat yhteiskuntatieteet sekä hyvinvoinnin ja sosiaalisen kehityksen näkökulma. Lisäksi koulutusta profiloi arktisen ja pohjoisen näkökulma, jolloin korostuvat muun muassa ympäristötaide pohjoisilla alueilla, taide kaupunkiympäristön ulkopuolella sekä Venäjä-yhteistyö.

– Kun uuden perustettavan Helsingin Taideyliopiston ideana on puhdas taide ja Aalto-yliopiston taidekoulutuksen ideana on taide, kauppa ja teknologia, niin Lapin yliopiston taidekoulutuksen ideana on taide, hyvinvointi ja ympäristö, Ylä-Kotola kiteyttää.

Ylä-Kotolan mukaan Lapin yliopiston sijainti metropolien ulkopuolella ei ole este onnistuneelle koulutukselle ja tutkimukselle. Myöskään taiteiden tiedekunnan dekaani Timo Jokela ei näe kilpailutilannetta perustettavan Helsingin Taideyliopiston, Aalto-yliopiston ja Lapin yliopiston taiteiden tiedekunnan välillä.

– Taideyliopistossa lähtökohta on taiteessa, kun meidän lähtökohta on soveltavassa taiteessa, johon mielestäni me-

dia ja muotoilukin kuuluvat. Lapin yliopiston taidekoulutus erottuu Aalto-yliopistosta meidän pohjoista korostavan profiilin kautta. Tällä voidaan terävöittää soveltavaa tutkimusta, johon liittyy tavalla tai toisella yhteiskuntaan ja elinkeinoelämään työelämälähtöisestäkin linkittyvä pohjoinen taide, Jokela sanoo.

Esimerkkinä soveltavasta taiteesta Timo Jokela mainitsee tänä syksynä tiedekunnassa pilottina alkaneen soveltavan kuvataiteen maisteriohjelma, josta valmistunut opiskelija ei myy teoksiaan vaan taiteen soveltamisen osaamistaan.

– Ei siis taidetta taiteen vuoksi eikä pelkkää tuotesuunnittelua vaan laaja-alaista osaamista, jossa taiteen ja tutkimuksen luova vuorovaikutus saa ilmentymänsä, Jokela linjaa.

Visuaalisen viestinnän suunnittelua

Lapin yliopiston graafisen muotoilun professori Riitta Brusila kertoo, että taiteiden tiedekunnan graafisen suunnittelun oppiaineessa on valmistunut oppiaineen historian aikana noin sata gradua ja kolme väitöskirjaa. Brusilan mukaan graafinen suunnittelu on viestintätutkimusta, joka sivuaa mm. visuaalista journalismia, populaarikulttuuria, mainontaa, markkinointia ja joukkoviestintää.

– Itse miellän oppiaineen visuaalisen viestinnän suunnitteluksi, mutta nykyisenkin nimen kanssa voidaan elää, vaikka graafinen suunnittelu onkin nimenä oppiaineelle taakka, koska se asemoi oppiainetta liikaa painoviestinnän suuntaan, Brusila tarkentaa.

Brusilan mukaan visuaalisen viestinnän tutkimuksen

tärkeys korostuu nykyisessä kulttuurissa.

– Ympäristömme on täynnä visuaalisia viestejä alkaen liikennemerkeistä yritysten visuaalisen identiteetin ilmentymiin. Lapin yliopiston tutkimus kohdistuu graafisen suunnittelun ja kuvittamisen kautta tuotettuun ja tuotettavaan visuaaliseen kulttuuriin. Testaamme edelleenkin ns. visuaalista käännettä ja etsimme uusia visuaalisia tapoja ilmaista erilaisia tekstejä.

Graafisen suunnittelun tutkimus on ollut maailmanlaajuisestikin vielä vähäistä, mutta tieteellisissä joulnealeissa on viime aikoina alkanut esiintyä artikkeleita, joiden keskeisimmät avainsanat ovat graphic design.

Visuaalisen viestinnän tutkimus onkin ollut viimeiset

vuodet nousukiidossa. Riitta Brusila, joka on Tampereen yliopiston tiedotusopin laitoksen ja Taideteollisen korkeakoulun kasvatti ja yksi alan uranuurtajista Suomessa, näkee visuaalisen viestinnän suunnitteluna, jossa yhdistyy teoreettinen ja käytännöllinen graafisen suunnittelun tuntemus.

– Graafinen suunnittelu nähdään usein vain tuotekohdattaisen ajattelun kautta. Tällainen lähestymistapa tekee vääryyttä alalle, joka perustuu esteettiseen ajatteluun, sosiaalisen toiminnan sekä laajaan viestinnän, kulttuurin ja teknologian ymmärtämiseen. Niinpä Lapin yliopiston opinnoissa keskitytäänkin alan yleiseen ymmärtämiseen ja erilaisten kulttuuristen artefaktien visualisointiin. Käytännössä visualisointi voi liittyä kielen näkyväksi tekemiseen eli typografiaan, valokuviiin ja niiden käyttöön, kuvitus-työhön, ulkoasuun tai visuaalisiin rakenteisiin.

Suunnittelun tutkimusta

Vuonna 2002 annettu tutkintoasetus määritteli Lapin yliopiston graafisen suunnittelun taideteollisen alan oppiaineeksi. Asetuksen mukaan taideteollisella alalla graduun ja väitöskirjaan voi liittää myös taiteellisen osion. Tieteellistä tutkimusta tehdään samoin ehdoin kuin muissakin yliopistoissa ja taiteellinen osuus toimii tutkimukseen loogisesti sisällytettynä elementtinä.

Brusilan mukaan oppiaineessa ei tehdä taidetta taiteen vuoksi, vaan tutkimuksella on kiinteät liitoksensa käytännön suunnittelutyöhön. Oppiaineensa tutkimuksen hän linjaa suunnittelun tutkimukseksi. Toisin sanoen suunnittelija suunnittelee esimerkiksi jollekin fiktiiviselle tai faktiselle tuotteelle merkityksen visuaalisuuden keinoin.

– Meitä kiinnostaa paitsi tekijän, myös suunnittelun kohteen ja sen vastaanoton/tulkinnan näkökulma. Teoreettisena viitekehystenä toimivat yhteiskuntatieteille ja kulttuurintutkimukselle tyypilliset näkökulmat. Metodeista tyypillisin lienee laadullis-määrällinen kuva-analyysi tai luovaa prosessia avaavat tutkimustavat, Brusila sanoo.

Brusilan mukaan koulutusohjelman kehittämisessä ollaan hyvin aikataulussa maisteritasolla eli gradut ovat sitä, mitä niiden on haluttu olevan.

– Tohtorikoulutuksessakin on päästy hyvään alkuun, Brusila sanoo.

Lapin yliopiston graafinen suunnittelu on mukana valtakunnallisessa viestintätieteiden yliopistoverkostossa, johon kuuluu toistakymmentä suomalaista yliopistoa. Verkoston sisällä toimii valtakunnallinen viestintätieteiden tohtorikoulu, jota koordinoi Tampereen yliopisto.

Taiteiden tiedekunnasta tohtorikoulussa ovat mukana tohtoritutkijat Heli Lehtelä, Miia Rantala ja Markus Schröppel. Lehtelä tutkii etnisten vähemmistöjen esittämistä kuvajournalismissa, Rantala monikulttuurisuutta mainoskuvastossa ja Schröppel visuaalista kommunikaatiota tilassa. Schröppel toimi professorina Berliinissä.

Myös Lapin yliopisto ja Luulajan teknillinen yliopisto käynnistivät syksyllä yhteisen tohtorikoulun, jossa tutkitaan median muuttuvaa toimintaympäristöä.

– Tohtorikoulussa tutkitaan median uusia muotoja digitalisoituvassa sosiaalisessa mediaympäristössä. Tohtorikouluun on rekrytoitu neljä väitöskirjaa tekevää tutkijaa. Luulajassa tutkitaan liikkuvan kuvan uusia muotoja ja Lapin yliopistossa keskitytään digitaalisen median visuaaliseen rakenteeseen graafisen suunnittelun sekä visuaalisen viestinnän suunnittelun näkökulmasta, Brusila sanoo.

Audiovisuaalista mediakulttuuria

Mediatieteen professori Eija Timosen mukaan audiovisuaalista mediakulttuuria lähestytään koulutusohjelmassa suunnittelun, sen tutkimuksen ja mediatekstien analyysien avulla.

– Mediatekstejä ja -ilmiötä on analysoitu pääasiassa narratiivisilla kuvan- ja tekstin lukumenetelmillä ja siitä esimerkkinä ovat monet elokuva- ja pelitutkimukset, Timonen sanoo.

– Mediasuunnittelu ilmenee koulutusohjelmassa kahdella tasolla. Toisaalta opiskelija saa erilaisia suunnittelu- ja tekemistaitoja, toisaalta hän oppii tutkimaan omaa suunnittelua ja käyttämään suunnittelumenetelmällisiä menetelmiä tutkimuksessaan. Tutkimuksen näkökulmana on tällöin tekijän näkökulmana. Tutkimukseen liittyvä produktio tai suunnitelmaosa tulee arvioiduksi tutkimuksen asettamien tavoitteiden ja ratkaisujen mukaisesti.

Timosen mukaan av-mediakulttuurissa media itsessään on paitsi tutkimuksen kohde, myös ilmaisuuden väline. Se ei siis ole välineellisessä tai alisteisessa asemassa jonkun muun tutkimusalan tavoitteisiin, esimerkiksi mediapedagogiikan tavoitteisiin.

– Esimerkiksi viime vuosien graduissa olennaista on ollut se, että niissä opiskelijan oma taiteellinen työskentely ja sen refleктоiva tutkimus ovat olleet dialogissa keskenään. Toisin sanoen opetuksemme antaa opiskelijoille välineitä ja metodeja, joilla voidaan tuottaa ymmärrystä maailmasta, joka ei ole todennettavissa pelkästään tekstuaalisesti. Lisäksi graduissa on tutkittu tuotesuunnittelua ja analysoitu tuotannollisia prosesseja.

Timonen korostaa, että opiskelijan pitää oppia yleistämään tutkimusongelma tutkimuksen ja suunnittelun kielelle, jotta hän pystyy kommunikoimaan alan sisällä sekä mallintamaan ja soveltamaan osaamistaan myös myöhemmin.

– Näin opiskelijat oppivat tarkastelemaan omaa toi-

mintaansa osana laajempaa kokonaisuutta reflektiivisellä ja analyttisellä otteella.

Opiskelijat työllistyvät hyvin

Taiteiden tiedekunnassa on paljon erilaisia tutkimus- ja kehittämishankkeita ja erityisesti niitä on ollut av-mediakulttuurissa. Oppiaineen työelämäsidos onkin vahva. Opinnot antavat eväitä useisiin erilaisiin ammatteihin. Oppiaineesta valmistuneet ovat sijouttuneet erityisesti yksityiselle sektorille ja erilaisten projektien johtotehtäviin, kuten mediatuotantoihin.

– Yksi syy tähän saattaa olla se, että koulutus on koko ajan tähdännyt siihen, että opiskelijoille muodostuu itsenäisen ja itseohjautuvan työotteen lisäksi perehtyneisyys johonkin mediatieteen, -taiteen tai mediakulttuurin osa-alueeseen.

Oppiaineesta valmistuvien opintoaika on turhan pitkä, mikä Timosen mielestä johtuu osittain siitä, että alalle hakeutuvat opiskelijat eivät usein opintojen alusta tähtää vielä johonkin tiettyyn ammattiin vaan ovat kiinnostuneempia oman identiteettinsä ja ilmaisunsa rakentamisesta. Lisäksi yliopistollinen taideteollisen koulutuksen haasteet ovat kovat edellyttäessään, että valmistuneilla on riittävät taidolliset ja tiedolliset valmiudet.

Esimerkiksi Rovaniemen seudulla on paljon opiskelijoiden perustamia media-alan yrityksiä, joissa opiskelijat näyttävät mainetta alueelle ja Lapin yliopistolle, mainittakoon vaikka Kai Tuomolan ja Mauri Lähdesmäen Lumimies film production Oy, Miikka Niemen Flatlight Films, Stina Varkkolan ja Jaakko Saarenkedon nettipalvelu Favor, Aku Meriläisen ja Miila Kankaanrannan audioreaktiivisia visuaaleja sekä monenlaista uusmediatuotantoa tahkova Signal Image tai Teemu Vilénin ja Ville Loposen Turmoil Games.

– Työn vuoksi osalla opinnot ovat venyneet, mutta uskon, että hekin valmistuvat ajan myötä.

Koulutusohjelmasta on valmistunut toistasataa taiteen maisteria ja kahdeksan taiteen tohtoria. Oppiaineesta valmistuneista mainittakoon Jussi Ängeslevä, joka toimii professorina Berlinissä ja Olli Leino, joka puolestaan toimii professorina Hong Kongissa. Lisäksi Minna Rainio ja Hanna Wirman ovat menestyneet maailmalla, samoin myös Kaisu Koski, joka tällä hetkellä asuu Hollannissa mutta työskentelee Suomen Akatemian rahoituksella. Lapin yliopiston post doc-tutkijana.

Monipuolista hanketoimintaa

Oppiaineesta tehtiin viitisen vuotta sitten paljon peliteollisuuteen liittyvää tutkimusta ja kehittämistoimintaa. Hankkeiden tarkoituksena oli suunnata koulutusta alueen elinkeinoelämän tarpeisiin.

– Esimerkiksi Innomedia-hankkeessa kehitettiin Lapin

korkeakoulujen yhteistyönä yhteistä mediastrategiaa Lapille. Lisäksi hankkeessa tehtiin selvitys alan toimijoista Lapissa sekä tehtiin korkeatasoista kansainvälistä tutkimusta.

Vuosikymmenen lopulla toiminta on painottunut kulttuurihistoriallisiin hankkeisiin, joissa mediateknologia on vahvasti mukana.

– Lapin korkeakoulut ovat kehittäneet yhdessä mm. projektipedagogiikkaa, jonka avulla alan koulutus, alueen tarpeet ja osaaminen saadaan entistä paremmin vuorovaikutukseen keskenään. Lisäksi oppiaineesta on tehty lukuisia erityyppisiä mediasuunnitteluhankkeita.

Elomedia

Oppiaine on mukana valtakunnallisena audiovisuaalisen alan tohtoriohjelmassa, Elomediassa, johon kuuluu seitsemän suomalaista jäsenyliopistoa sekä yksi ulkomaalainen liitännäisjäsen. Tutkijakoulussa on yhteensä 18 tutkijaa.

Elomedia tutkii audiovisuaalisen ilmaisun muotoja ja sisältöjä, tekijyyttä ja teoksia sekä ammatillisuutta ja tuotantoprosesseja yhdistäen tekemällä tutkimisen ja perinteisen tutkimuksen, Timonen sanoo ja jatkaa:

– Meneillään on jo tutkijakoulun neljäs toimikausi, ja ensimmäistä lukuun ottamatta niissä kaikissa on ollut jäseniä Lapin yliopistosta. Nykyisessä tutkijakoulussa Lapin yliopiston tutkijoina ovat Jaakko Nousiainen, Tomi Knuutila ja Pia Yliräisänen-Seppänen. Jaakko Nousiainen tutkii mobiilioopperaa, Knuutilan työ käsittelee helppokäyttöisten vuorovaikutteisten käyttöliittymien, sovellusten ja installaatioiden rakentamista, Yliräisänen-Seppänen tarkastelee virtuaalisten oppimisympäristöjen suunnittelua, Timonen listaa.

Elomediaa koordinoi Taideteollinen korkeakoulu. Professori Eija Timonen toimii Elomedian johtoryhmän puheenjohtajana sekä opetuksen ohjausryhmän puheenjohtajana. Tutkijakoulua rahoittaa opetus- ja kulttuuriministeriö sekä Suomen Akatemia.

Av-mediakulttuuri on ollut mukana myös useissa koulutushankkeissa, kuten esimerkiksi kansainvälinen kulttuuriyrittäjyys, design, media & market sekä emacim. Lisäksi oppiaine kuuluu tiedekunnan muotoiluoppiaineiden kokonaisuuteen, joka monipuolistaa opiskelijoille tarjottavia opintoja. ●

Kuvittaja on Lapin yliopiston graafisen suunnittelun opiskelija.

LAPPI ON MATKALLA

ELOKUVATEOLLISUUDEN MAAILMANKARTALLE

Lapin elokuvakomission työ on kantanut hedelmää:
Lappi nähdään kansainvälisesti kiinnostavana ja vakavasti otettavana kuvauspaikkana.
Todelliseen läpimurtoon tarvitaan taloudellinen kannustin.

– Lapissa on aivan uskomattomia maisemia, hieno valo ja maailman parasta lunta.

Näin hehkuttaa mm. useiden James Bond -elokuviin vastaava tuottaja Callum McDougall ja kehuu myös paikalliset ihmisten tehokkuutta:

– Täällä asiat tapahtuvat niin kuin on sovittu. Se on todella iso asia elokuvantekijöille.

Lappi on matkalla kansainvälisen elokuvateollisuuden maailmankartalle. Matka on pitkä, mutta tärkeitä välietappeja on jo saavutettu.

Kun Lapin elokuvakomissio aloitti toimintansa huhtikuussa 2008, oli muissa Pohjoismaissa tehty jo vuosia systemaattista elokuvakomissiotointia. Itä-, Länsi- ja Pohjois-Suomen elokuvakomissiot Oulun seudulla olivat myös jo toiminnassa.

– Lapissa oli toki käyty kuvaamassa, mutta mikään taho ei aktiivisesti markkinoinut Lappia kuvauskohteena. Puhumattakaan siitä, että Lapista kiinnostuneet tuotannot olisivat saaneet neuvoa yhdeltä luukulta, kertoo Lapin elokuvakomission projektipäällikkö Johanna Karppinen.

Nyt Lapin elokuvakomissio on yksi maailman elokuvakomissiosta, joita on reilut 300 yli 30 maassa. Niiden tehtävänä on markkinoida omaa maataan tai aluettaan kuvauskohteena, neuvoa tuotantoja ja paikallisia palveluja. Työtä tehdään paikallisen elinkeinoelämän vahvistamiseksi, sillä elokuva-, tv- ja mainostuotannot tuovat alueelle niin taloudellista kuin imagollista hyötyä.

Näkyvyyttä festivaaleilla ja netistä

Lapin elämysteollisuuden osaamiskeskus LEOn yhteydessä toimiva Lapin elokuvakomissio on lähtenyt EAKR-rahoitteisena hankkeena systemaattisesti kehittämään Lappia tunnetuksi ja kansainvälisesti uskottavaksi elokuva-alan toimintaympäristöksi.

Elokuvakomissio on tuonut Lappiin kansainvälisiä elokuvateollisuuden ammattilaisia tutustumaan alueen kuvauspaikkoihin, palvelutarjontaan sekä paikallisiin yrityksiin. Se on myös järjestänyt näkyvyytempauksia tärkeimmillä kansainvälisillä elokuvafestivaaleilla ja muilla alan foorumeilla yhdessä pohjoismaisten elokuvakomissioiden verkoston kanssa.

Verkossa Lappi on viety av-alan olennaisille sivustoille.

– Olemme myös kehittäneet kotisivujamme www.filmlapland.fi palvelemaan tuotantojen tarpeita. Facebookissa Lapin elokuvakomissiolla on ([facebook.com/filmlapland](https://www.facebook.com/filmlapland)) on yli tuhat tykkääjää, Karppinen kertoo.

Paikalliset osaajat esiin

Yksi Lapin elokuvakomission tehtävistä on ollut auttaa paikallista av- ja palvelualaa kehittymään.

– Järjestämällä lukuisia tilaisuuksia olemme mahdollistaneet, että paikalliset tekijät ovat päässeet markkinoimaan osaamistaan ja palveluitaan

Harry Potter -elokuvien kuvauspaikoista vastannut Nick Daubeny vaikutti Lapin tarjoamiin mahdollisuuksiin kuvauspaikkana.

2

alan ammattilaisille ja luomaan oman liiketoimintansa kannalta kiinnostavia kontakteja. Olemme auttaneet heitä myös kehittämään palveluitaan edelleen työpajoissa, joihin on kutsuttu mukaan alan tekijöitä muualta, Karppinen kertoo.

Uusituilla nettisivuilla on Crew and Services -tietokanta, jossa paikalliset palvelutarjoajat voivat ilmaiseksi esitellä osaamista ja tarjontaansa.

Elokuvakomissio on myös kehittänyt Film Friendly -valmennuksen, joka auttaa matkailuyrittäjiä toimimaan tuotantojen kanssa ja vastaamaan näiden erityistarpeisiin. Lapissa on tällä hetkellä 21 Film Friendly -yritystä.

Tulevaisuus on mahdollisuus

Systemaattinen työ alkaa vähitellen tuottaa hedelmää. Lapin elokuvakomissiolle osoitetut tuotantokyselyt ovat kolmen vuoden aikana nelinkertaisesti. Tuotannot, jotka ovat käyneet kuvaamassa Lapissa ja käyttäneet elokuvakomission palveluita, ovat olleet erittäin tyytyväisiä.

Elokuvakomissio ei kuitenkaan voi ratkaista kaikkia haasteita yksin. Sen rooli on toimia välittäjäorganisaationa, joka edesauttaa tuotantojen saamista Lappiin. Kuvauspaikkaa valitessa vaakakupissa ovat soveltuvien lokaatioiden lisäksi kustannuskysymykset sekä alueelta saatavilla olevien palvelujen ja av-alan tekijöiden määrä ja laatu. Myös muiden toimijoiden on sitouduttava

alueen kilpailukyvyn kehittämiseen.

– Elokuvakomissio on yhtä vahva kuin alueensa tarjoamat palvelut ja osaaminen, Karppinen summaa.

Suurimpana pullonkaulana kansainvälisten tuotantojen houkuttelemisessa Lappiin on kannustinjärjestelmän puute. Kannustinjärjestelmän avulla tuotantoyhtiölle palautetaan osa sen paikakunnalle esimerkiksi palkkoihin ja palveluihin jättämistä rahoista.

– Taloudelliset houkuttimet ovat yleisiä monissa maissa. Ne lisäävät ratkaisevasti alueen vetovoimaisuutta vahvistaen samalla paikallista elinkeinoa, Karppinen valottaa.

Keväällä käynnistyneen Location Destination Finland -hankkeen tavoitteena on vakiinnuttaa kansallinen elokuvakomissio ja edistää av-alalle suunnatun taloudellisen kannustimen syntymistä. Alalla on siis kansallisesti käynnissä myönteinen kehityssuunta, joka tukee myös Lappia.

LEO on hakenut rahoitusta hankkeelle, jonka tavoitteena on kartoittaa Lapin elokuvakomissiolle parhaiten soveltuva, pysyvä rahoitusmalli toiminnan vakiinnuttamiseksi. •

Kirjoittaja on LEO:n sekä Matkailun ja elämäntuotannon klusteriohjelman (OSKE) viestintäpäällikkö.

Opetusta ja opiskelua tukemassa

Elokuussa aloittaneen Lapin korkeakoulukonsernin palvelukeskuksen yhtenä palvelualueena on opetuksen tukipalvelut. Opetuksen ja opiskelun palvelut ovat kolmen korkeakoulun Kemi-Tornion ja Rovaniemen ammattikorkeakoulujen sekä Lapin yliopiston yhteisiä palveluita. Lisäksi kokonaisuuteen kuuluu Lapin kesäyliopiston avoin korkeakouluopetus. Parhaimmillaan opetuksen ja opiskelun palvelut ovat näkymättömiä; silloin kaikki toimii jouhevasti. Kehittäminen ja koordinoinnin tarve tuovat palvelut näkyviksi.

Mitä palveluita järjestetään? Opetuksen tukipalvelut ovat korkeakoulujen tuottamia opiskelijarekrytointiin, opetuksen ja opiskelun tukemiseen sekä opiskelijoiden hyvinvointiin liittyviä palveluita. Korkeakouluopintoihin hakeutuvien opiskelijoiden yleisneuvonta ja sähköisten hakujärjestelmien toimivuus ovat keskeisessä osassa asiakaspalvelua. Avoimista korkeakouluopinnoista kiinnostuneille on erityisen tärkeää antaa henkilökohtaista opintoneuvontaa opintosuunnitelman laatimiseen.

Korkeakouluissa opiskelevien hyvinvointipalveluilla halutaan edistää opiskelukykyä kokonaisuudessaan. Tällöin opiskelijoiden opintotuki-, opintoneuvonta- sekä liikunta- ja vapaa-ajanpalvelut rakentavat osaltaan hyvää opiskeluympäristöä. Lisäksi opiskelijoiden työllisyydestä huolehditaan työelämä- ja rekrytointipalveluilla. Opetussuunnitelmien ja opetuksen kehittämisen sekä etä- ja verkko-opintojen tukipalvelut ovat mahdollistamassa joustavan opiskelun ja opetuksen.

Palvelut ovat siis samoja, joita korkeakouluissa on jo tuotettu. Palveluiden kehittämisen kannalta on kuitenkin tärkeää tehdä edelleen valtakunnallista yhteistyötä yli korkeakoulurajojen. Laaja yhteistyö mahdollistaa työntekijöiden osaamisen lisääntymisen ja syventymisen. Yhdessä kehitetyillä palveluilla saadaan enemmän hyötyä sekä opiskelijoille että opettajille.

Mitä opiskelija hyötyy? Lapin korkeakouluihin hakeutuva saa kattavasti tietoa ja neuvontaa korkeakoulujemme opiskelumahdollisuuksista, erityisosaamisesta ja monimuotoisista opiskelutavoista. Yliopiston ja ammattikorkeakoulujen tutkintokoulutustarjonta on laaja ja monipuolinen, joten useille lappilaisille löytynee mielenkiintoa vastaavia opintoja ihan läheltä. Samalla korkeakoulut tarjoavat osaamisellaan mainion opiskelupaikan myös muualta tuleville.

Korkeakouluissa jo opiskelevilla on mahdollisuus suorittaa tiettyjä opintoja konsernin toisessa korkeakoulussa siten, että opinnot voi sisällyttää omaan opintosuunnitelmaan ja samalla edistää tutkinto-opintoja. Esimerkiksi yliopisto-opiskelijan kiinnostuksen kohteiden oppisisältöjä voi löytää lähellä olevasta ammattikorkeakoulusta. Muiden kuin oman korkeakoulun tarjontaan perehtyminen vaatii aktiivisuutta niin opiskelijoilta kuin opettajiltakin, jotta voidaan varmistaa, että opinnot ovat sopivia kunkin opiskelijan omaan opintosuunnitelmaan. Lisää joustoa opiskeluun tuovat laajat etä- ja verkko-opiskelumahdollisuudet. Tällöin tukea saavat sekä opiskelijat että opettajat, jotta tekniikan sijaan voidaan keskittyä itse opiskeltavaan aiheeseen.

Laadukkailla ja henkilökohtaisilla palveluilla korkeakouluopintoihin hakeva ja opinnoissa jo oleva opiskelija saa tunteen, että on haluttu ja toivottu opiskelija Lapin korkeakouluihin. Meillä Lapin korkeakouluilla olisikin nyt aika kertoa tarjouksesta, jossa opiskelija saa käyttöönsä yhden korkeakoulun sijasta kolmen korkeakoulun opetustarjonnan ja opetuksen tukipalvelut.

Opetuksen tukipalvelut

- yksi Lapin korkeakoulukonsernin uusista palvelualueista
- palvelut yhteisiä kaikille kolmelle lappilaiselle korkeakoululle
- avoimen korkeakouluopetuksen koulutuksen tuki- ja asiakaspalvelut
- opetussuunnitelmien ja opetuksen kehittämisen tukipalvelut
- etä- ja verkko-opintojen tukipalvelut
- opiskelijapalveluita (hakijapalvelut, yleisneuvonta, opintotuki, työelämä/ura- ja rekrytointipalvelut, opintopsykologi- ja kuraattoripalvelut, liikunta- ja vapaa-ajanpalvelut sekä opetuksen ja opiskelun tietojärjestelmät, tilastointi ja tiedontuottaminen)
- henkilöstö 49 (Tokem 16, Lapin yliopisto 21, RAMK 11 ja Lapin kesäyliopisto 1)

Vinyylissä on filistä

Siis yksi levy? Vain yksi? Kysymykseen suosikkilevystä voi olla vaikea vastata. Varsinkin jos omistaa kaksikymmentä hyllymetriä vinyylilevyjä, kuten Arktisen keskuksen atk- ja av-tukihenkilö Kari Jantunen. Musiikkia on myös eri nauhaformaateissa, ja cd:itäkin on kertynyt jokunen hyllymetri. Kokoelmassa on musiikkia laidasta laitaan.

– Klassisesta punkkiin. Mitä enemmän musiikkia kuuntelee, sitä laajemmaksi maku muuttuu, Kari uskoo.

Lähimpänä vinyyliharrastajan sydäntä on progressiivinen musiikki, kuten Jethro Tull, Gentle Giant ja Yes, sekä 1970-luvulla kukoistukseensa nousseet bändit, kuten Black Sabbath, Led Zeppelin ja Deep Purple – musiikki, joka on kulkenut mukana nuoresta asti.

Ensimmäisen levynsä Kari osti ensimmäisen kesätyönsä tienesteillä, joskus 16-vuotiaana. Sittenkin levyjä on kertynyt lattiallekin muutama metri tilan puutteen takia. Hyllyissä levyt ovat aakkosjärjestyksessä.

– Kirjainten sisällä on aina ensin ulkomainen ja sitten kotimainen. Eniten on S-kirjainta, toista metriä.

Kari kuuntelee musiikkia päivittäin, ja viikonloppuisin kotona ollessa on aina levy pyörimässä. Kari ei edes osaa olla kuulematta musiikkia. Kun uutisten taustalle oli laitettu musiikkia, hän ei jälkikäteen muistanut itse uutisista mitään. Huomio oli mennyt taustasäveliin.

Vaikka vinyyli on Karille se ainoa oikea formaatti, hän keräilee musiikkia sen lähes kaikissa muodoissa. Pink Floydin Dark Side of the Moon -klassikosta (1973) hänellä on ainakin kuusi eri versiota, joista neljä on vinyylejä. Keräily on laajentunut pienimuotoisesti myös eri kuuntelulaitteisiin, kuten nykyään harvinaisiin kelanauhureihin, elkaasetteihin ja kasiraitaiseen.

– Ne ovat vastapainoa nykyvehkeille, joiden kestoksi on laskettu takuu-aika eli pari vuotta. Minulla on esimerkiksi kaksi huippukelanauhuria vuodelta 1975, ja ne toimivat edelleen kuin uudet.

Vinyyliä ja musiikin lisäksi Kari harrastaa moottoripyöräilyä. Tärkeintä harrastuksissa on levyn äärellä tai pyörän selässä saavutettu tunne, ”pään tyhjennys”.

– Vinyylissä on filistä. Ja hullu tykkää kaikesta pyörivästä, Kari lisää naurahtaen.

Vaikka keräilijä ei osaa nostaa kokoelmastaan yhtä levyä ylitse muiden, joululevyissä hänellä on selkeä suosikki: Juicen Kuusessa ollaan (1980).

– Ei ole joulu eikä mikään, jos ei sitä kertaalleen kuuntele, Kari tähdentää.

Marjo Laukkanen

ARTOLIITI

> Karin linkit

www.allmusic.com – hyvä tietolähde Wikipedian lisäksi
www.musicstack.com – osiittaa levyjen hinnoista
www.aanitearkisto.fi – suomalaisen musiikin hakemisto

Tiedekunta evakkoon

- Taiteiden tiedekunnan lisärakennus valmistui vuonna 2006.
- Kesällä 2011 kävi ilmi, että rakennuksen muoviset lattiapinnat aiheuttavat sisäilmahaittaa.
- Tiedekunta muuttaa vuodenvaihteessa remontin alta evakkotiloihin.

Yhteisöllisyys ei synny tyhjästä

Onko opiskelijoilla todellisia mahdollisuuksia vaikuttaa omaan opiskeluympäristöönsä? On, jos asioihin tartutaan ja nähdään vaivaa. Nurkissa jupisemalla asiat eivät kuitenkaan etene tai yhteisöllisyys kasva.

Lapin yliopiston taiteiden tiedekunta on ollut kesästä asti myllerryksessä. Rakennuksessa paljastui sisäilmaongelmia, ja edessä on muutto väistötiloihin. Opiskelijat kritisoivat tiedonkulkua ja heikkoa keskusteluilmapiiriä. Taustalla oli lisäksi kokemus vaikutusmahdollisuuksien puutteesta.

Mieltä painavat asiat nostettiin esille Puhu!-keskusteluillassa, jossa puheenvuoron sai myös henkilökunta.

Taideaineiden opiskelijoiden ainejärjestö TAO:n puheenjohtaja Heidi Pöysän mukaan uudessa tilanteessa muutosvastarintaa nousee. Ilta auttoi konkretisoimaan evakon tosiasiaksi. Kritiikki onkin muuttunut neutraalimmaksi ja ilmapiiri keskustelevämmäksi.

– Tiedottamisessa linja olisi voinut olla avoimempi. Jos henkilökuntakaan ei tiedä vastauksia, voisi sen kertoa suoraan. Se lujittaisi luottamusta.

Osansa kritiikistä sai myös ainejärjestö.

– Yllätti ja turhautti, että jotkut kokevat toiminnan vain bileisiin keskittyvänä. Toisaalta keskusteluilta oli hallitukselle herätys edunvalvonnan tärkeydestä.

Pöysä on iloinen, että myös yliopistolla on aktivoiduttu ja esimerkiksi Pöykkölän evakkotiloista on tehty videoesittely. Ennakkoluulot vähenevät, kun tietää, minne on menossa. Hän toivoo, että oraalla oleva yhteisöllisyys jatkuu ja ihmiset jaksavat tehdä töitä sen eteen.

Puheenjohtaja ehdottaa, että yliopisto voisi kannustaa erilaisten tapahtumien ja teemojen avulla opiskelijoita mukaan vaikuttamaan. Vapaaehtoisvoimin toimiva ainejärjestö ei pysty yksin tähän.

– Joillakin oppiaineilla on jo perinne, että opiskelijat ja opettajat kokoontuvat vapaamuotoisesti keskustelemaan ajankohtaisista asioista. Se ei vaadi paljon resursseja ja tarjoaa matalan kynnyksen yhteisön asioihin vaikuttamiseen.

– Tiedekunnassamme on kaikki edellytykset tiiviille yhteishengelle. Vuosikurssit ovat pieniä, joten väki ehtii tulla tutuksi.

Opiskelijoiden vähäinen aktiivisuus huolestuttaa Pöysää. Esimerkiksi edustajistovaalien äänestysprosentti oli 23.

– Osuus on valitettavan alhainen. Näyttää siltä, että vaikuttaminen on valikoitunut. Moni luottaa, että joku muu hoitaa asiat. Opiskelijat eivät välttämättä näe olevansa asioiden keskiössä. Olemme toimijoita, emme passiivisia kohteita. Pitäisi löytää keinoja houkutellessa ihmisiä toimimaan, sillä vaikuttamisen mahdollisuuksia on useita.

Pöysälle halu aktiivisuuteen kumpuaa omasta kokemuksesta, että asioita voi oikeasti edistää.

– Tosin välillä tuntee olevansa yksin. Opiskelijoiden näkyvämpi yhteisöllisyys ja luja tahto toisivat voimaa vaikuttamiseen.

Sopimustenhallintaa yrityksille ja yhteisöille

Marita Willmanin vuonna 2005 perustama yritys Contractia toimii yritysten ja yhteisöjen neuvonantajana ja projektien vetäjänä sopimustenhallinnan kehityshankkeissa. Yrityksessään Willman on yhdistänyt perinteisen lakimiehen osaamisen yrittämiseen. Hänen yrityksensä tarjoaa innovatiivisen palvelukonseptin yrityksille ja organisaatioille sopimusten ja muiden velvoitteiden hallintaan.

Sopimustenhallinta kattaa sopimuksen koko elinkaaren sopimusten laadinta- ja neuvotteluvaiheesta aina sopimusvelvoitteen seurantaan asti.

– Sopimustenhallinta sisältää mm. sopimukseen liittyvää dokumentaatiota, sopimusmuutosten ja -linkaaren seuranta sekä asiakirjojen arkistointia. Oma konsultointini keskittyy pääasiassa sopimusten allekirjoituksen tai voimaantumisen jälkeiseen hallintaan.

Sopimustenhallintajärjestelmän avulla sopimustiedon hakija pääsee näkemään sopimukseen liittyvät asiakirjat. Modernit sopimustenhallintajärjestelmät lähettävät automaattisesti hälytyksiä, ja niistä saa informatiivisia sopimusraportteja.

– Suunnittelen sopimustenhallintaympäristön asiakkaan valitsemalle tekniselle alustalle ja toimin järjestelmien hankintakonsulttina. Vedän paljon myös käyttöönottoprojekteja, opetan sopimustenhallintaa ja järjestelmien käyttöä sekä suunnittelen yrityksille entistä tehokkaampia sopimusprosesseja.

Willmanin yritys palvelee pääasiassa suuria organisaatioita, joissa on tuhansia voimassaolevia sopimuksia.

– Tyypillistä on, että sopimukset sijaitsevat hajallaan yrityksen eri toimipisteissä ja kansainvälisissä konserneissa ympäri maailmaa. Lisäksi sopimuksia säilytetään paljon osasto-kohtaisesti tai henkilöiden omilla työpisteillä. Kun asiakas palvelee maailmanlaajuisesti eri aikavyöhykkeillä, sopimusten tulee olla saatavilla ajasta ja paikasta riippumatta.

Willmanin mukaan sopimustenhallinta auttaa löytämään sopimukset nopeasti, ja ne ovat aina mukana ja löydettävissä, kun henkilö on kirjautuneena yrityksen verkkoon: työpaikalla, työmatkoilla, neuvotteluissa tai etätöissä.

– Järjestelmän lähettämien hälytysten ja raporttien avulla mm. hankintatoimi voi ennustaa, mitä sopimuksia tulee alkaa kilpailuttaa tai milloin sopimusten jatkoneuvottelut tulee käynnistää uudelleen.

Tietojärjestelmien merkitys liiketoiminnoille ja hallinnolle on ymmärretty Willmanin mukaan entistä paremmin viimeisen kymmenen vuoden aikana.

– Tähän on osaltaan vaikuttanut se, että yritysten lakiasi- oita vetää tänä päivänä sukupolvi, jolle nopeus ja modernit

työkalut ovat välttämättömiä ja itsestään selviä. 80-luvun metodeilla ei pärjää enää 2010-luvun yritysmaailmassa.

Marita Willman opiskeli Lapin yliopiston oikeustieteiden tiedekunnassa vuosina 1993–1999. Opiskeluaikaansa hän kuvaa elämänsä kohokohdaksi.

– IT-projektien parissa työskennellessäni olen huomannut, että oikeustieteellisistä opinnoista ja sen opettamasta työmentaliiteetista on ollut erittäin paljon hyötyä uralleni. Työhöni liittyy paljon kirjoittamista ja puhumista, ja juristithan tunnetusti osaavat tuottaa tekstiä ja viestiä asian- sa selkeästi. Myös opintojen korostama ”ratkaisupakko” ja eräpäivien kunnioittaminen ovat välttämättömiä hyveitä projektien läpiviennissä.

Suomen Lakimiesliiton valtakunnallinen yrittäjyyspalkinto myönnettiin Marita Willmanille syyskuussa. Joka toinen vuosi jaettava palkinto myönnetään tunnustukse- na yrittämisestä tai yrittäjyyden hyväksi tehdystä työstä.

– Toivottavasti tämän palkinnon myötä sopimustenhallinnan kehittämisen ja sopimuspäälliköiden ammattikunta tulee laajasti esille lakimiesten keskuudessa ja liike-elämässä. Ei riitä, että laaditaan riskit hallinnoiden hyviä sopimuksia pilkuntarkasti. Tärkeää on, että sopimuksia myös seurataan, niitä hyödynnetään sopimuskauden aikana ja niiden pohjalta tehdään jatkossakin hyviä liiketoiminnan päätöksiä.

Lopuksi Willman heittää haasteen nuorille.

– Toivon, että liike-elämässä liikkuessani en kokisi enää tulevaisuudessa olevani erikoinen harvinaisuus – akateeminen naisyrittäjä.

Olli Tiuraniemi

Marita Willman

- syntynyt vuonna 1971 Helsingissä
- aloitti opinnot Lapin yliopiston oikeustieteellisessä tiedekunnassa 1993
- valmistui oikeustieteen kandidaatiksi 1999
- toimi riskienhallinnan ja luotonvalvonnan sekä henkilöstöhallinnon tehtävissä 1998–2000
- toimi yrityslakimiehenä tietoliikennealalla 2000–2005
- perusti Contractia Oy:n 2005
- yrityksen asiakkaita ovat suomalaiset perheyhtiökonsernit, kansainväliset pörssiyritykset, valtionyritykset sekä julkisen hallinnon organisaatiot
- vastaanotti Suomen Lakimiesliiton valtakunnallisen yrittäjyyspalkinnon 30.9.2011

Väitökset

www.ulapland.fi/uutisarkisto

Johtamistyön kehittämisellä tehokkuutta julkiseen terveydenhuoltoon

Hallintotieteiden maisteri Maari Vallin väitöstutkimuksen mukaan julkisella terveydenhuoltoalalla tarvitaan tiedon laaja-alaisen ja monipuolisen hallinnan lisäksi ymmärrystä myös siitä, että tietoa ei sinällään voi johtaa.

– On kyettävä johtamaan asiantuntijoita, joiden hallussa tieto ja osaaminen on, Valli kertoo.

Tutkimus tuo uutta tietoa ja nostaa esiin näkökulmaa organisaation sisäisen johtamistyön kehittämisestä, jolla on tulevaisuudessa yhä merkittävämpi rooli palveluiminnan suunnittelussa.

– Terveydenhuoltoalan tietointensiivisissä organisaatioissa tulee johtaa asiantuntijoita mahdollistaen heille sosiaalisesti avoimia yhteistyöverkostoja, joissa korostuvat erityisesti johtajien sosiaalinen ja vuorovaikutteinen kyvykkyys sekä henkilökohtaiset soveltavat johtamistaidot, Valli pohtii.

Julkisen terveydenhuollon merkittävät haasteet tulevat olemaan kustannustehokkuuden ja palveluiminnan kokonaistaloudellisuuden hallinta sekä resurssien ja osaamisen strateginen ennakointi. Näihin haasteisiin on perinteisesti pyritty vastaamaan rakenneuudistuksilla, keskittämällä ja toimintojen ulkoistamisella.

– Asiantuntijat käsittelevät ja muokkaavat tietoa sosiaalisissa verkostoissa, joissa muodostetaan edelleen uutta tietoa. Terveydenhuollon organisaatioita ei tulekaan nähdä hierarkkisina vaan sosiaalisina kokonaisuuksina, joita johdetaan. Nykyaikaisen onnistuneen johtamistyön avulla vaikutetaan näihin verkostoihin, joita toimii organisaatioissa eri tasoilla, Valli sanoo.

– Oleellista johtamisosaamista on johtamistiedon muodostaminen ja tiivistäminen ns. polkutiedoksi asiantuntijoiden ja

organisaation käyttöön. Johtamisen onnistumista peilaa siten johtajan oma ymmärrys siitä, miten asiantuntijat ja organisaatio oppivat. Näiden oppimismekanismien avulla jäsennetään ja kehitetään uutta palvelutoimintaa, Valli toteaa.

Tutkimuksen mukaan julkisen terveydenhuollon tietoperustainen johtaminen mahdollistaa tulevaisuudessa paremmat mahdollisuudet yhteistyöhön erikoissairaanhoidon ja perusterveydenhuollon välillä. Palveluiminnan suunnittelu kehittyy organisaatioissa määritettyjen johtamisvastuiden, johtamistyön kehittämisen, yhteisten koulutusympäristöjen sekä niettyjen asiantuntijaverkostojen avulla.

Väitös 16.9.2011

Maari Valli: *Tietoperustainen johtaminen palveluiminnan suunnittelussa julkisella terveydenhuoltoalalla*

Valkoisen peuran myyttinen Lappi

Filosofian maisteri Heli Saarisen taidehistorian alaan kuuluva tutkimus perehtyy myyttisen Lappi-mielikuvan kehittymiseen keskiajalta nykypäivään. Tutkimusaineistona on kaksi suurta Lappia esittelevää visuaalista teosta: Olaus Magnuksen monumentaalitöyt *Pohjoisten kansojen historia* ja siihen kiinteästi liittyvä *Carta marina* 1500-luvulta sekä Erik Blombergin ja Mirjami Kuosmasen elokuva Valkoinen peura 1950-luvulta.

Tutkimuksessa tarkastellaan, millä tavoin Olaus Magnuksen alkukuvaston pohjalta kehittynyt kuvastraditio näkyy Valkoinen peura -elokuvassa tiivistyneinä Lappi-kuvina ja miten suomalaisen ja eurooppalaisen kulttuurin keskeiset, Lappiin liittyvät visuaaliset ja kirjalliset kulttuuriartefaktit ilmentävät mielikuvien sisältöjä.

– Valkoisessa peurassa Lapin ihmiserotetaan selvästi suomalaisista meis-

tä erilaisina toisina. Etelästä käsin nähtynä eivät vain saamelaiset, vaan kaikki muutkin Lapin ihmiset ovat niitä toisia ja vielä 1950-luvulla, elokuvan valmistumisaikaan lähes virallinen tieto määritteli Lapin kansan mongoliseksi parialuokaksi, Saarinen sanoo.

Saarisen mukaan maailmansodan jälkeen Eurooppa kaipasi raastavan ajan vastapainoksi romantiikkaa, fantasian lumoa. Erik Blombergin ja Mirjami Kuosmasen Valkoinen peura -elokuva tiivistä keskeiset Lappi-mielikuvat: se on lumi-peitteisten tunturien salaperäinen shamanistinen noitamaa, jossa perinneasuihin pukeutuneet, jutaavat saamelaiset paimentavat porojaan.

– Suomessa myyttisen Karjalan menettämisen jälkeen vain Lappi oli jäänyt eksoottiseksi arki-Suomen vastapainoksi. Kaunis elokuva Lapista täytti myös kansallista tehtävää. Sadulle oli tilausta. Yhdessä Helsingin olympialaisten, Milanon IX triennaalin ”muotoiluolympialaisten” menestyksen ja jopa Miss Universum -kisojen voiton kanssa kansainväliseen menestykseen yltänyt fantasiaelokuva oli osoitus kulttuurisesta voimasta, jolla Suomi nosti kansainvälistä kuvaansa.

Saarisen mukaan Valkoinen peura on myös lappilaisin silmin suurenmoinen elokuva, jonka upeat näkymät ovat vuosikymmeniä ihastuttaneet ja olleet ylpeyden aihe.

– Se on aikuisten satu, joka maalaa kiehtovan epätodellisen tarumaailman ja unohtaa maakunnan arkikasvot, tunturien yöpuolen. Loistollaan se vahvistaa romanttista Lappi-mielikuvaa, joka sulkee pois alueen moniulotteisen ja rososen todellisuuden, Saarinen sanoo.

Saarisen mukaan arjen myytit, jotka ovat syntyneet satojen jopa tuhansien vuosien kuluessa, on valjastettu nyt turistiteollisuuden käyttöön.

Väitös 16.9.2011

Heli Saarinen: *Valkoisen peuran myyttinen Lappi. Lappi-myytin tie keskiajan kuvastosta suomalaiseen elokuvaan*

Kilpailijayhteistyö vahvisti metsäteollisuuden asemaa Suomessa

Yhteiskuntatieteiden lisensiaatti Rauno Rusko tarkastelee tutkimuksessaan Suomen metsäteollisuusyritysten yhteistyön merkitystä ja vaikutuksia toimialan menestymiseen viime vuosisadan aikana.

Tutkimuksen mukaan metsäyhtiöiden yhteistoiminta ja kilpailijayhteistyö ovat pitäneet yllä Suomen metsäsektorin kestävää liiketoimintaa.

– Vaikka yhtiöiden välillä on ollut voimakasta kilpailua, on toiminnassa ollut mukana myös yhteistyön elementtejä, esimerkiksi myyntiyhdistyksiä ja yhtiöiden välisiä strategisia siirtoja, Rusko toteaa.

Tutkimuksessa muodostetun kilpailijayhteistyöhön perustuvan analyysikehikon avulla on havaittavissa, että vuosisadan aikana yhteistyön painotuksissa on ollut eroja.

– Yhteistyö painottui aluksi toimitusketjun alkuun, esimerkiksi raaka-aineiden hankintaan ja tuotantoon. Myöhemmin painopiste siirtyi toimitusketjussa edemmäksi, erityisesti paperin ja selluloosan tuotantoon ja tuotekehittelyyn. Vuosisadan loppua kohden yhteistyö väheni, kun yhtiöt keskittyivät yhä enemmän oman kilpailuasemansa vahvistamiseen.

Organisoituneen yhteistyön, kuten vientiyhdistysten ja työ- ja raakapuumarkkinoiden neuvottelumekanismien, tasolla yhteistyö on edennyt metsäsektorilla toiseen suuntaan: toimitusketjun loppuosasta alkupään suuntaan.

– Finnmap, Converta ja muut suomalaisten metsäteollisuuden tuotteiden vientinedistämiseen keskittyneet vientiyhdistykset tekivät organisoitunutta yhteistyötä jo hyvin varhain myynnissä ja markkinoinnissa.

Vientiyhdistysten kautta tehtävä yhteistyö rajoittaa vapaata kansainvälistä kilpailua ja on siten vastoin nykyistä kilpailulainsäädäntöä. Vientiyhdistykset joutuvatkin kansainvälisten ja myöhemmin

kotimaistenkin kilpailuviranomaisten erityistarkasteluun jo 1980-luvun alussa. Merkittävänä metsäsektorin omistajana Suomen valtio puolusti tuolloin vientiyhdistyksiä, jotka jo silloin näyttäytyivät kansainvälisesti vientikartelleina.

– Kyseiset kartellit kohdistuivat ulkomaan markkinoille: tuolloin menettäjinä olivat ulkomaiset asiakkaat ja kilpailijat. Suomalainen yhteiskunta jopa hyötyi kartelleista: valtio merkittävänä omistajana ja verotulojen saajana, yhteiskunta työpaikkoina ja tulovirtoina, Rusko toteaa.

Väitös 7.10.2011

Rauno Rusko: *Coopetition in the Finnish forest industry – a case study*

Graffitikokemukset rakentavat nuoren identiteettiä

Taiteen maisteri Piritta Malinen tarkastelee taidekasvatusta ja nuorisotutkimusta yhdistävässä tutkimuksessaan kuvataideopetuksen ja graffitikulttuurin yhtymäkohtia. Yksilön ja yhteiskunnan kannalta graffiti on ristiriitainen ilmiö.

– Graffiti on ilmiönä kriminalisoitu, mutta yksilölle se voi merkitä elämäntapaa sekä antaa onnistumisen ja ryhmään kuulumisen kokemuksia. Graffiteja tekevä nuori rakentaakin omaa identiteettiään osaltaan graffitien kautta, Malinen sanoo.

Tutkimuksen mukaan graffitien tekemisen motiivit voidaan jakaa karkeasti kahteen suuntaukseen, jotka eivät sulje toisiaan pois. Erityisesti alkuvaiheessa laittomuus ja sen antama jännitys korostuu, mutta ajan myötä monille tekijöille merkittävämmäksi tulee oman tyylin kehittäminen ja graffitien visuaalisuus. Molemmissa suuntauksissa yksi tärkeä tavoite on saavuttaa niin kutsuttua feimiä eli mainetta ja respektiä eli kunnioitusta.

– Toisille on tärkeää nimenomaan graffitien maalaaminen, kun taas toiset koros-

tavat teoillaan graffitikulttuuriin kuulamista, Malinen toteaa.

– Feimiä ja respektiä tavoitellaan varsinkin graffitikulttuurin sisällä erityisten maalauspaikkojen ja tehtyjen graffitien määrän kautta sekä toisaalta oman maalaustyylin avulla. Graffitit tuovat tekijälleen hyvinolontunnetta eli niin kutsuttuja kicksejä, ja niiden saamiseen vaikuttavat maalauspaikan valinta, maalaamisen onnistuminen, maalaamisen näkeminen, maalaustilanteeseen liittyvät sosiaaliset kontaktit sekä graffiteista saatu palaute.

– Tekijöiden motiivit voivat kuitenkin muuttua, ja muutosten taustalla ovat useimmiten mahdollisuudet kehittää tekniikkaa, saatu palaute ja sitoutuminen graffitikulttuuriin.

Kuvataideopetus voi tukea graffitintekijää pääasiassa kahdella tavalla.

– Kuvataideopetuksessa graffitintekijä voi konkreettisesti harjoitella kuvan tekemistä niin, että motiivi siirtyy laittomuudesta saaduista hyvinolontunteista visuaalisen kehittymisen suuntaan. Toisaalta kuvataidetunnit avaavat luontevasti erilaisia kulttuurisia ilmiöitä, mikä auttaa nuorta hahmottamaan omaa paikkaansa yhteiskunnassa, arvostamaan erilaisia kulttuureja ja rakentamaan omaa identiteettiään, Malinen arvioi.

Tutkimuksessa tuleekin esille, että vaikka graffiti voi rikollisena tekona aiheuttaa jonkinasteista syrjäytymistä yhteiskunnasta, tekijän omat myönteiset graffitikokemukset sekä graffitikulttuurin sisällä saavutettu feimi, respekti ja kicksit voivat ehkäistä nuoren syrjäytymistä omasta itsestään: graffitin myötä voi kokea onnistumista, käsitellä tunteita ja kokea oman arvontunnetta, mikä edistää identiteetin rakentumista ja kasvua.

Väitös 12.11.2011

Piritta Malinen: *Kannu vie – kohti taidetta? Graffitikokemus sekä graffitin ja kuvataideopetuksen vuorovaikutus*

Nuoruuden huolettomuus ja seikkailunhalu edistivät lottien selviytymistä sodassa

Kasvatustieteen maisteri Kaisa-Maria Peltokorpi tarkastelee mikrohistoriallis-narratiivisessa tutkimuksessaan nuorten lottien selviytymistä sodasta. Tutkimuksen pääaineisto koostuu 25:n eri puolilta Suomea kotoisin olevan talvi-, jatko- ja Lapin sodassa rintama- ja kotirintamalottana toimineen naisen haastatteluista. Naiset olivat haastatteluhetkellä 83–93-vuotiaita.

Huolimatta sodan traumaattisista kokemuksista lottien elämään sisältyi sodan keskellä hämmästyttävän paljon iloa, naurua, viisautta ja lämpöä.

– Sodassa koetussa ilossa ei ole kyse moraalityyppisestä kevytmielisyydestä, vaan raskasmielisyyden vastakohdasta. Ankarat olot vaativat vastapainoksi iloa, ja juuri poikkeusoloissa koettujen ilon hetkien avulla jaksettiin sodan pitkät vuodet. Lotat eivät eläneet sotavuosina historiaa, vaan omaa todellisuuttaan. Sota oli kokonaisuus, jonka todellisuutta nuori ihminen ei välttämättä kyennyt hahmottamaan, Peltokorpi toteaa.

Sodasta selviytymistä edistivät etenkin nuoruudelle ominaiset seikkailunhalu, hetkessä elämisen taito sekä uhma ja palaava elämänjano. Kuten eräs tutkimukseen haastateltu, talvi- ja jatkosodassa itärintamalla toiminut 90-vuotias lääkintälotta kertoo: ”Me olimme nuoria silloin ja usein ihmiset sanoo, että kyllä teillä oli varmasti kauheen ikävää, kun ei saatu esimerkiksi tanssia. Me katsoimme toisiamme, että mut meillähän oli niin hauskaa! Että me nauroimme hirveesti! Mutta se johtu siitä, että me olimme niin nuoria ja elämä jatkuu kuitenkin.”

Sota oli lotille merkittävä elämänvaihe, joka voidaan nähdä ennen kaikkea kasvun ja muutoksen vaiheena heidän elämänsäkaarensa.

– Miesten hallitsemassa sodassa naiset kokivat helposti ulkopuolisuutta ja toise-

utta. Lottajäsenyys ja -komennus tarjosivat mahdollisuuden olla osallinen ja tuntee tekevänsä maan kannalta merkityksellistä työtä. Sotaan liittyvät pelot lotat voittivat voimakkaalla velvollisuudentunteellaan, tahdolla osallistua kansan yhteiseen koetelemukseen sekä sodassa koettun yhteisöllisyyden ja ystävyyden avulla, Peltokorpi sanoo.

Samalla sota ja kuoleman läsnäolo johtivat kysymään kärsimyksen merkitystä elämässä, opettivat luopumista sekä kirkahtivat onnellisuuden ja hyvinvoinnin kannalta keskeisiä toivon elementtejä.

– Lottien selviytymistarinat avaavatkin toivon näköaloja ja tuovat lohtua ja luottamusta siihen, että elämä on kuolemaa väkevämpi, Peltokorpi arvioi.

Väitös 19.11.2011

Kaisa-Maria Peltokorpi: *On eletävä kun koska tahansa voi kuolla. Lottien selviytyminen sodassa 1939–1945*

Opas luo metsästä luontomatkoille

Yhteiskuntatieteiden maisteri Outi Rantala tarkastelee tutkimuksessaan Lapin metsien käyttöä kaupallisessa luontomatkoilussa.

Lapissa kaupallisen luontomatkoilun ytimen muodostavat ohjelmoidut ja opastetut luontomatkoilupalvelut, joita käyttävät pääasiassa kansainväliset matkailijat. Tutkimuksen mukaan oppaiden työ vaikuttaa merkittävästi siihen, miten matkailijat kokevat lappilaisen luonnon.

– Oppaat tuottavat lappilaisesta luontomatsästä matkoilukäyttöön sopivan ympäristön tulkitsemalla metsän tarjoamia mahdollisuuksia ja rajoituksia.

– Metsähän muuttuu toimintaympäristönä esimerkiksi vuodenaikojen ja sääolojen mukaan. Matkoilijalle tulee kuitenkin pystyä takaamaan aina sekä turvallinen

palvelu että luontoeelämys.

– Oppailta tämä edellyttää paikallista ja kokemusperäistä tietoa luonnon olosuhteista, kykyä ennakoita ja valmistella matkoilupalvelu vallitsevien olosuhteiden pohjalta, tuntemusta teknisistä apuvälineistä sekä taitoa sovittaa metsän muuttuvat tunnelmat ja erilaisten matkoilijaryhmien odotukset toisiinsa, Rantala listaa.

Rantala havaitsi, että oppaan toiminta keskittyy usein metsän olosuhteiden havainnointiin, teknisten välineiden hallintaan sekä matkoilijoiden turvallisuuden takaamiseen, sillä metsässä voi sattu monenmoista kokemattoman ryhmän kanssa. Maisemallisuuden havainnointi ja luontoeelämyksen osoittaminen matkoilijoille jäävät silloin sivurooliin.

– Mitä kokeneempi opas on, sitä enemmän hänellä on keinoja pitää päähuomio matkoilijoiden kokemuksissa. Matkoilualalla harjoittelijoiden ja vaihtuvien sesonkioppaiden käyttö on kuitenkin yleistä. Olisikin hyvä pohtia, miten kokemusperäistä hiljaista tietoa voidaan nostaa esille ja muuttaa yleiseksi käytännöiksi ja opettavissa oleviksi tiedoiksi ja taidoiksi.

Oppaiden tietoa metsien matkoilukäytöstä tulisi jatkossa hyödyntää matkoilukeskusten maankäytön suunnittelussa.

– Metsien laadulla ja luonteella on suuri merkitys luontomatkoilupalveluille: metsän tunnelma voi joko tukea työsäään tai asettaa työille lisähaasteita. Oppaiden näkökulmasta metsän matkoilukäytössä ovat yhtä tärkeitä elämyselliset kauniit maisemat ja turvallisuus. Oppaiden osaamisen kautta voidaan arvioida esimerkiksi sitä, käytetäänkö luontoeelämyksiä niin kuin suunnittelijat ovat tarkoittaneet vai ohjaavatko tiukat aikataulut ja kokemattomat asiakasryhmät oppaita soveltamaan reittiverkostoja suunnitelluista käyttötavoista poiketen.

Väitös 2.12.2011

Outi Rantala: *Metsä matkoilukäytössä – Etnografinen tutkimus luonnossa opastamisesta*

LUP LAPLAND UNIVERSITY PRESS
LAPIN YLIOPISTOKUSTANNUS

Sanoja ja tekoja

– dynaamisen aluekehityksen haasteita ja tulevaisuuskuvia

Riitta Heikkinen-Moilanen ja Sam Inkinen (toim.)

Sanoja ja tekoja -teos peilaa aluekehitystyön ja innovaatiotoiminnan eri ulottuvuuksia niin visioiden, skenaarioiden ja teorioiden kuin käytännön toimenpiteidenkin kannalta. Tavoitteena on tarjota moniääninen katsaus ajankohtaisiin aluekehitysteemoihin. Mukana on tieteellisten tarkastelujen ohella esseemäisempiä aikalaiskirjoituksia, innovaatiopohdiskelua ja sekä kiinnostavia aluekehitysesimerkkejä. Artikkeleissa tarkastellaan mm. ajan ja paikan henkeä, innovaatiojärjestelmiä ja -ympäristöjä, tulevaisuuden tutkimusta ja ennakointiprosesseja, imago- ja brändiulottuvuuksia sekä yliopistokentän ajankohtaisia kehitysnäkymiä.

Kirjan kannen ja sisäsivujen kuvat on ottanut valokuvaaja Jari Koskinen.

Sámi pedagogihka iešvuodát

Saamelaispedagogiikan perusteet
The Basics of Sámi Pedagogy
Grunderna i samisk pedagogik
Основы саамской педагогики

Pigma Keskitalo ja Kaarina Määttä

Mitä on saamelaispedagogiikka ja millaisia erityispiirteitä se pitää sisällään? Teos vastaa saamelaispedagogiikan peruskysymyksiin viidellä kielellä.

Pohjoissaamen-, suomen-, englannin-, ruotsin- ja venäjänkielinen teos kuvaa saamelaiskoulutuksen ja -kasvatuksen historiaa, nykyisiä erityispiirteitä ja haasteita sekä pohtii sen kehittämistä ja käytännön ratkaisuja. Tarkoituksena on tukea saamelaisopettajien roolia, edistää saamelaisopetusta sen omista kulttuurisista lähtökohdista ja tukea saamelaisten osallistumista omien koulutusikäntensä luomiseen. Teos on suunnattu monikulttuurisuuden ja monikielisyyden sekä saamelaiskulttuurin ja saamen kielten opettajille ja opiskelijoille.

Informaatioteknologian filosofia

Mika Laakkonen, Suvi Lamminpää ja Jarno Malaprade (toim.)

Informaatioteknologian filosofia on laaja-alainen, vertaisarvioitu artikkelikokoelma, jossa informaatioteknologiaa lähestytään filosofisesta ja yhteiskuntatieteellisestä näkökulmasta.

Teoksen artikkeleissa informaatioteknologiaan liittyviä ajankohtaisia kysymyksiä pohditaan muun muassa eettisestä, tieteenfilosofisesta, kasvatuksen ja organisaatioteorian sekä digitaalisen median ja kulttuurin näkökulmista. Filosofinen ajattelu muodostaa artikkelien kivijalan ja toimii eri tieteenaloilta tulevien pohdintojen lähtökohtana. Informaatioteknologian filosofialla on merkitystä Suomessa ja maailmassa, johon tekniikka kuuluu ja jonka uusia muotoja ihmisen on eri aikoina ollut tärkeää oppia ymmärtämään.

www.ulapland.fi/lup

Julkaisut

www.ulapland.fi/julkaisut

Vertailututkimus

arktista strategioista ja politiikoista

Dosentti Lassi Heinisen laatima yhteenveto ja vertailututkimus arktisen alueen valtioiden ja Euroopan unionin arktista strategioista ja politiikoista on valmistunut.

– Tutkimuksessa on kyse arktisten strategioiden ja politiikkojen inventaariosta ja niiden prioriteettien keskinäisestä vertailusta kymmenen indikaattorin avulla. Näitä ovat mm. suvereniteetti, kokonaisvaltainen turvallisuus, talous, ympäristö ja ihmiset. Kyse ei siis ole vielä analyysistä, eikä kansallisten strategioiden arvioinnista globaalissa, niiden aika tulee hie- man myöhemmin, Heininen toteaa.

Keskeinen osa jatkotyötä tehdään Arktisen yliopiston ja Pohjoisen tutkimusfoorumin Geopolitiikka ja turvallisuus -verkostossa sekä Lapin yliopiston strategisessa kärkihankkeessa Globalization in the Arctic, jota Heininen vetää yhdessä tutkimusprofessori Timo Kouvurovan kanssa.

Tutkimuksen julkaisevat Pohjoinen tutkimusfoorumi (Northern Research Forum) ja Lapin yliopisto. Se on kokonaisuudessaan saatavilla Pohjoisen tutkimusfoorumin kotisivuilla.

www.nrf.fi

Tutkimus Pohjois-Lapin kalastusoikeuksista

Pohjoisen ympäristö- ja vähemmistöoikeuden instituutin tutkija Juha Joonan tuore tutkimus kartoittaa Pohjois-Lapin kalastuksen erityisiä oikeuskysymyksiä.

Pohjois-Lappi eli Utsjoen, Inarin ja Enontekiön kunnat muodostavat alueen, jossa kalastuksella on edelleen tärkeä merkitys paikalliselle väestölle. Lisäksi alue on yksi maamme tärkeimmistä virkistyskalastusalueista. Kalastuksen oikeudellinen säätely poikkeaa Pohjois-Lapissa monella tavalla muun Suomen kalastussäännöksistä.

Palvelutyön taito

Lapin yliopiston sosiologian yliopistonlehtori, dosentti Jarno Valkosen kirjoittama *Palvelutyön taito* -kirja piirtää kuvaa safarioppaan työstä monitaitoisena, suurta sitoutumista ja vastuunkantoa vaativana työnä.

Valkosen mukaan turismi on yksi maailman suurimmista työllistäjistä, joka palveluvetoisena tuotannon alana synnyttää alati uusia toimenkuvia ja ammatteja ympäri maailmaa.

– Matkailutyö on kuitenkin turhan usein jäänyt näkymättömäksi sekä arvostukseltaan ja merkitykseltään vähäiseksi, Valkonen toteaa.

Valkonen tähdentää, että matkailu ei tule toimeen ilman ammattitaitoisia henkilöstöä, joka on valmis laittamaan itseensä likoon työtehtävissään.

– Vastauksena haasteeseen esimerkiksi Lapin matkailussa on pyritty vähentämään henkilöstöön ja sen ammattitaitoon panostamista kuin lisäämään sitä.

Kirja on Valkosen Suomen Akatemian rahoittaman tutkijatohtoriprojektin loppuraportti. Se on syntynyt osana Soile Veijolan johtamaa Suomen Akatemian tutkimusprojektia *Turismi työnä*.

Tilaukset: www.vastapaino.fi

Uusi hallitus

Lapin yliopistolle on valittu hallitus vuosiksi 2012–2014.

Yliopiston professoreita hallituksessa edustavat sosiologian professori Merja Kinnunen ja oikeusinformatiikan professori Rauno Korhonen ja yliopiston muita opettajia, tutkijoita ja henkilöstöä kehittämispäällikkö Satu Pesola ja matkailututkimuksen yliopisto-opettaja Minni Haanpää. Opiskelijajäsenenä ovat matkailututkimuksen opiskelija Hannu Mällinen ja oikeustieteen opiskelija Juho Hinkkanen. Opiskelijajäsenten toimikausi on yksi vuosi.

Hallituksen ulkopuolisina jäseninä jatkavat professori Raimo Väyrynen, Pohjolan Osuuspankin toimitusjohtaja Markku Salomaa, Lapin elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen Ympäristö ja luonnonvarat -vastuualueen johtaja Matti Hepola, Saamelaismuseon johtaja Tarmo Jomppanen sekä Terveyden ja hyvinvoinnin laitoksen ylijoh- taja Marja Vaarama.

Ulkopuoliset jäsenet nimitti Lapin yliopiston yliopistokollegio kesäkuussa. Yliopiston henkilökuntaa edustavat jäsenet valittiin vaaleilla marraskuussa. Lapin yliopiston ylioppilaskunnan edustajisto nimitti opiskelijajäsenet myös marraskuussa.

tavoite voi olla tiettyjen kalalajien suojelussa.

Tutkimuksessa käsitellään myös maksutonta kalastusoikeutta Pohjois-Lapissa, Tenon kalastuksen sääntelyn haasteita, alueen vesipiirirajankäyntejä ja niitä seuranneita oikeudenkäyntejä kalastusoikeuksien osalta, kolttien erityistä kalastusoikeutta kolttialueella sekä kalastuksen sääntelyä luonnonsuojelualueilla.

Tutkimus liittyy uuden kalastuslain valmisteluun.

Juha Joonan 2011: *Pohjois-Lapin erityiset kalastusoikeuskysymykset*.

Juridica Lapponica 36.

Nimityksiä

Yhteiskuntatieteiden tohtori **KIRSTI LEMPIÄINEN** on otettu rehtorin päätöksellä sukupuolentutkimuksen yliopistonlehtoriksi kasvatustieteiden tiedekuntaan 1.8.2011 lukien. Lisäksi Lempiäiselle on myönnetty rehtorin päätöksellä feministisen tietoteorian ja metodologian dosentin arvo kasvatustieteiden tiedekuntaan 1.10.2011 lukien.

Kirsti Lempiäinen on opiskellut ja väitellyt Tampereen yliopistossa. Hän käsitteli sosiologian alan väitöskirjassaan sukupuolen jäsenyksiä sosiologian oppikirjoissa.

Tällä hetkellä Lempiäinen tutkii luokan, sukupuolen ja toimijuuden kytköksiä muuttuvassa yliopistossa. Tutkimusaineisto on kerätty Liverpooliin, Milano-Bicoccan ja Tampereen yliopistoissa. Tutkimus on osa Martti Siisiäisen vetämää Suomen Akatemian projektia.

Lapin yliopisto on nimittänyt **HANNES PELTOSEN** politiikkatieteiden lehtoriksi yhteiskuntatieteiden tiedekuntaan ajalle 1.9.2011–31.8.2016.

Hannes Peltonen väitteli tohtoriksi European University Institutessa, Firenzessä. Hän on suorittanut maisterin- ja kandidaatintutkimon Isossa-Britanniassa. Ennen tuloaan Rovaniemelle Peltonen toimi apulaisprofessorina Korea Universityssä ja Kyung Hee Universityssä Etelä-Koreassa.

Tällä hetkellä Peltonen keskittyy tutkimuksessaan erilaisiin vastuukysymyksiin (esimerkiksi suojeluvastuun periaate), globaaliin hallintoon turvallisuuskysymyksissä, konstruktivismiin, republikaaniseen perinteeseen ja yhteiseen hyvään kansainvälisellä tasolla sekä metateoriaan, performatiivisuuteen ja ontologiaan.

Tasavallan presidentti on myöntänyt 6.12.2011 Suomen Valkoisen Ruusun I luokan ritarimerkin yliopiston rehtori **MAURI YLÄ-KOTLALLE**.

Suomen yliopistot UNIFI ry on valinnut syysvuosikokouksessaan 30.11.2011 Helsingissä UNIFille puheenjohtajan ja hallituksen vuosiksi 2012–2013. Lapin yliopiston rehtori **MAURI YLÄ-KOTOLA** valittiin yhdistyksen hallitukseen.

Puheenjohtajaksi valittiin Tampereen yliopiston rehtori Kaija Holli. Muiksi hallituksen jäseniksi valittiin rehtori Jorma Mattinen Åbo Akademiasta, rehtori Tuula Teeri Aalto-yliopistosta, rehtori Paula Tuovinen Teatterikorkeakoulusta, rehtori Perttu Vartiainen Itä-Suomen yliopistosta sekä rehtori Thomas Wilhelmsson Helsingin yliopistosta.

Suomen yliopistot UNIFI ry, Finlands universitet UNIFI rf on Suomen yliopistojen yhteistyö- ja edunvalvontaorganisaatio.

Oikeustieteiden tiedekunnan yliopistonlehtori **MARKKU KIIKERI** on nimetty eurooppalaisen tutkimushankkeen ohjausryhmään.

Tutkimushankkeessa (Menu for Justice) tuotetaan tietoa eurooppalaisesta oikeustieteellisestä koulutuksesta ja sen kehittämisestä. Tutkimushankkeessa on mukana yli 30 yliopistoa. Hanketta rahoittaa Euroopan unionin komissio.

Oikeusministeriö on asettanut työryhmän valmistelemaan tuomioistuimia ja tuomareita koskevien säädösten uusimista. Lapin yliopistosta työryhmän jäseneksi nimitettiin professori, dekaani **MATTI NIEMIVUO**. Työn valmistamisen määräaika on 31.12.2013.

Ympäristöministeriö on asettanut ilmastopaneelin toimikaudelle 1.12.2011–31.12.2013. Lapin yliopiston oikeustieteiden tiedekunnasta paneelissa on mukana professori **KAI KOKKO**. Ilmastopaneelin keskeinen tavoite on tutkimuksen ja politiikan välisen vuoropuhelun vahvistaminen.

Arktisen keskuksen tiedeviestinnän päällikkö **MARKKU HEIKKILÄ** on valittu Suomen tietokirjailijat ry:n kymmenhenkiseen hallitukseen 1.1.2012 alkavaksi kolmivuotiskaudeksi. Valinnan teki yhdistyksen syyskokous marraskuun lopussa.

Suomen tietokirjailijat ry on maamme suurin kirjailijajärjestö. Yhdistyksellä on jäseniä yli 2700. Aiemmin sen hallituksessa ei ole ollut jäsentä Pohjois-Suomesta. Heikkilä toimii myös yhdistyksen Lapin aluevastaavana. Hänen kirjoittamansa tietokirjat liittyvät pohjoiseen yhteistyöhön, lähialueisiin ja ilmastopolitiikkaan.

Lapin yliopiston matematiikan didaktiikan yliopistonlehtori **RAIMO KAASILA** on nimitetty professoriksi Oulun yliopistoon 1.3.2012 alkaen. Professuurin nimike on kasvatustiede, erityisesti opettajankoulutuksen tutkimus ja kehittäminen.

Kaasila on toiminut vuodesta 1985 alkaen Lapin yliopiston kasvatustieteiden tiedekunnassa eri tehtävissä, mm. matematiikan didaktiikan lehtorina ja tutkijana. Vuonna 2008 hänet nimitettiin yliopistonlehtoriksi ja opettajankoulutuksen dosentiksi.

Kaasila osallistui vuosina 2003–2006 erikoistutkijana Suomen Akatemian rahoittamaan Luokanopettajan matematiikka -projektiin Helsingin ja Turun yliopiston tutkijoiden kanssa. Hänen tutkimustensa tuloksia on julkaistu useissa korkeatasoisissa kansainvälisissä teollisissa aikakauslehdissä.

Tutkijat kansainvälisessä jättihankkeessa

Tutkijat Lassi Heininen ja Florian Stammler ovat mukana kansainvälisessä tutkimushankkeessa ja -verkostossa, joka pyrkii maksimoimaan pohjoisten yhteisöjen hyötyä luonnonvaroista saatavasta kehityksestä.

Resources and Sustainable Development in the Arctic (ReSDA) on seitsenvuotinen tutkimushanke ja -verkosto, jota Kanadan yhteiskunta- ja humanististen tieteiden tutkimusneuvosto rahoittaa 2,5 miljoonalla Kanadan dollarilla.

ReSDAn tieteidenväliset tutkimushankkeet on järjestetty neljän teeman alle: kestävät alueet, kestävät yhteisöt, kestävät ympäristöt ja kestävät kulttuurit. Niissä on mukana yhteensä 51 tutkijaa 29 yliopistosta, pääosin Kanadasta mutta myös kaikista arktisista valtioista ja Itävallasta. Dosentti Lassi Heininen Lapin yliopiston yhteiskuntatieteiden tiedekunnasta ja erikoistutkija Florian Stammler Arktises-ta keskukselta ovat ReSDAn tutkimusryhmän suomalaiset tutkijat.

Arktisen alueen inhimillinen kehitys uuteen raporttiin

Arktiselle alueelle laaditaan uusi inhimillisen kehityksen raportti. Työn aloittaminen hyväksyttiin Luulajassa marraskuussa 2011 pidetyssä Arktisen neuvoston ylempien virkamiesten kokouksessa.

Arktisen keskuksen Pohjoisen ympäristö- ja vähemmistöoikeuden instituutin (PYVI) tutkimusprofessori Timo Koivurova vetää raportin oikeudellisen arvon tekemistä yhdessä professori Nigel Bankesin kanssa.

Edellinen arktisen alueen inhimillisen kehityksen raportti valmistui vuonna 2004. Koivurova oli myös tuolloin mukana raportin oikeudellisen osion tekemisessä. Koivurovan mukaan nyt pitää tehdä täysin uusi ja entistä kattavampi arvio, koska arktinen alue on muuttunut oikeudellisesta näkökulmasta katsoen hyvin paljon verrattuna vuoteen 2004.

Yhteiskuntatieteilijät tiivistävät suhteitaan Eurooppaan

Lapin yliopiston yhteiskuntatieteilijät tiivistävät suhteitaan Firenzessä toimivaan Euroopan unionin vuonna 1972 perustamaan yliopistolliseen instituuttiin (European University Institute, EUI), jossa toimivat yhteiskuntatieteiden, historian, taloustieteen sekä oikeustieteen laitokset.

Yliopistonlehtori Petri Koikkalainen on kuluva lukuvuoden ajan vieraileva tutkija EUI:n historian laitoksella. Koikkalaisen tutkimuksen aiheena on kontekstualismi politiikan teoriassa.

Koikkalaisen työvapaan ajan hänen tehtäviin Lapin yliopistossa hoitaa Hannes Peltonen, jonka väitöskirja tarkastettiin EUI:ssa

vuonna 2008. Väitöskirja käsitteli kansainvälisen yhteisön vastuuta humanitäärisissä kriiseissä.

Lisäksi Justina Dahl on valittu EUI:n kilpailtuun tohtoriohjelmaan. Dahl valmistui tänä vuonna Lapin yliopistosta yhteiskuntatieteiden maisteriksi. Dahlin väitöstutkimuksen aihe on arktisen alueen uusi politisoituminen 2000-luvun alussa.

Ensi keväänä instituutin yhteiskuntatieteiden laitoksella vierailee myös sosiologian jatko-opiskelija Saara Koikkalainen, joka tekee väitöskirjaa koulutetun työvoiman liikkuvuudesta Euroopassa.

Seminaari hyvinvointia edistävästä johtamisesta

Mitä on hyvinvointia edistävä johtaminen ja miten sen avulla luodaan hyvinvointia opetuksessa, työssä, yrityksissä ja elämässä yleensä? Tätä pohditaan seminaarissa, joka järjestetään Lapin yliopistossa 24.1.2012 klo 12–16.

Alustuksissa pohditaan inhimillisten voimavarojen ja ihmisläheisen johtajuuden merkitystä eri näkökulmista. Puhujina ovat muun muassa professorit Kaarina Määttä, Jari Stenvall, Antti Syväjärvi ja Juha Perttula sekä toimitusjohtaja Markku Salomaa.

Seminaari kuuluu Lapin yliopiston kärkihanketutkimukseen, jossa viiden eri tieteenalan edustajat tutkivat, kuinka edistää työntekijöiden onnellisuutta työssä tukemalla heidän yksilöllisiä vahvuuksiaan ja luomalla muutosvalmiita ja tuottavia työyhteisöjä. Työryhmän jäsenten yhteinen tavoite on ymmärtää, miten rakkausperusteista ja ihmisläheistä johtamista voisi hyödyntää osana innovatiivista johtajuutta niin työelämässä kuin ammatillisessa koulutuksessakin. Ilmiötä lähestytään hallintotieteen, psykologian, kasvatustieteen ja aikuiskasvatustieteen, kasvatopsykologian ja muotoilun tutkimuksen kautta.

Seminaariin ovat tervetulleita kaikki työyhteisön hyvinvoinnista ja uudenlaisesta ihmisen vahvuksien tukemiseen nojautuvasta johtajuudesta kiinnostuneet: esimerkiksi johtajat, esimiestehtävissä olevat, kouluttajat ja opettajat. Seminaari sopii erityisesti niille, joiden tavoitteena on luoda positiivinen, myönteiseen ajatteluun ja ihmisten vahvuuksiin nojautuva työ- ja opiskeluympäristö.

Sitovat ilmoittautumiset:

www.ulapland.fi/koke > Ilmoittautumislomake. Osallistumismaksu 50 €.

Apurahoja Lapin yliopistoon

JENNY JA ANTTI WIHURIN RAHASTO on myöntänyt Lapin yliopistoon neljä yksityistä apurahaa, yhteensä 53 000 euroa.

- Yhteiskuntatieteiden maisteri Minni Haanpää, 21 000 euroa. Väitöskirjatyöhön: Co-creating Events: Ethnographic Study on Voluntary Workers Knowledge in Product Development.
- Taiteen maisteri Asta Huutonen Sutton, 11 000 euroa. Väitöskirjatyöhön: Taide ja tiedostamaton. Semioottinen tapaustutkimus maalaamisen prosessista.
- Yhteiskuntatieteiden maisteri Kirsi Nikkola, 11 000 euroa. Väitöskirjatyöhön: Kesän kaupallisten ohjelmalvelutuotteiden kysyntä ja tarjonta Lapin luontomatkailussa – Tuotekehityksen haasteet ja reunaehdot.
- Master of Fine Arts Anna-Katriina Pajunen (Ilmaranta), 10 000 euroa. Väitöskirjatyön: Immersed in Illusion – A Cognitive Approach to A Virtual Set.

KONEEN SÄÄTIÖ on myöntänyt Lapin yliopistoon viisi apurahaa, yhteensä 113 800 euroa.

- Yhteiskuntatieteiden maisteri Kosti Joensuu, 25 200 euroa (12 kk): Lars Levi Laestadiuksen filosofia ja länsimaisen metafysiikan kritiikki.
- Tutkija Roza Laptander, 25 200 euroa (12 kk): Socio-cultural change of Uralic languages' minority in 20-21st century Siberia analyzed through Nenets life stories. Collecting, Documenting, Describing and Analyzing the Oral history of Nenets people Social science history and sociolinguistics.
- Taiteen maisteri Minna Rainio, 25 200 euroa (12 kk): Globalisaation varjoissa. Yhteiskunnalliset ja eettiset prosessit taiteessa ja tutkimuksessa.
- Yhteiskuntatieteiden maisteri Mirja Vihersalo, 25 200 euroa (12 kk, 2. vuosi): EU:n ilmastopolitiikka ympäristökansalaisten näkökulmasta.

- Yhteiskuntatieteiden tohtori, dosentti Jarno Valkonen (ja työryhmä), 13 000 euroa: Rogers Brubakerin Etnisyys ilman ryhmiä -tietokirjan toimittaminen ja suomentaminen.

SUOMALAINEN TIEDEKATEMIA on jakanut yli puoli miljoonaa euroa humanistiseen tutkimukseen. Lapin yliopistoon myönnettiin kaksi apurahaa.

- Oikeustieteen kandidaatti Henna Pajulammi, 2 000 euroa, Eino Jutikkalan rahastosta: Lapsen autonomia – oikeustieteellinen tutkimus lapsen osallisuudesta.
- Filosofian maisteri Emilia Lindroos, 6 000 euroa, Emil Öhmanin Säätiöstä: Der strafrechtliche Gerichtsdiskurs in Finnland und in Deutschland. Eine vergleichende rechtslinguistische Untersuchung zur Rechtssprache im Strafrecht anhand deutscher und finnischer strafrechtlicher Urteile.

Yliopistolle **tasa-arvosuunnitelma**

Lapin yliopiston rehtori on hyväksynyt loka-kuussa 2011 Lapin yliopiston tasa-arvosuunnitelman ajalle 2012–2014.

Tasa-arvosuunnitelman mukaan tasa-arvoa edistävän ajattelutavan tulee olla mukana läpikäyvä periaatteena yliopiston hallinnossa, päätöksenteossa ja kaikessa yliopiston toiminnassa.

Tietoisuutta tasa-arvosta ja yhdenvertaisuudesta pyritään lisäämään yliopistoyhteisössä tiedottamalla tasa-arvoasioista aktiivisesti sekä käsittelemällä tasa-arvoon liittyviä asioita yhdessä henkilökunnan ja opiskelijoiden kanssa.

Yliopiston tasa-arvoajattelu pitää sisällään myös sukupuolisen häirinnän nollatoleranssin.

Tasa-arvosuunnitelmaan onkin kirjattu tavoitteeksi sukupuolisesta häirinnästä vapaa työ- ja opiskeluympäristö.

Tasa-arvosuunnitelma on luettavissa osoitteessa: www.ulapland.fi/tasaarvo

Kuvataidekasvatus herätti kiinnostusta Saksassa

Taiteiden tiedekunnan kuvataidekasvatuksen koulutusohjelmassa kehitetyt projektiopinnot sekä soveltavan kuvataiteen maisteriohjelma ovat herättäneet suurta kiinnostusta Saksassa järjestetyssä taidekasvatuskongressissa.

Saksalaisissa kiinnostusta herättivät erityisesti tavat, joilla yliopiston taidekasvatus on laajentanut perinteistä toimintakenttäänsä, löytänyt roolinsa alueellisessa kehittämistyössä sekä kehittänyt osaamista yliopiston sisällä ja ulkopuolella tapahtuvien taidetoimintojen generoijana. Kongressissa käsiteltiin erityisesti kontekstuaalisen ja yhteisöllisen nykytaiteen esille nostamia haasteita kuvataiteen opettajakoulutuksessa ja taideopetuksessa.

Professori Timo Jokela esitteli kongressissa kutsuttuna puhujana koordinoimiensa projektien taiteellisia ja pedagogisia lähtökohtia.

Opiskelijat suunnittelivat Korundiin verhot

Sisustus- ja tekstiilimuotoilun opiskelijat ovat suunnitelleet kulttuuritalo Korundiin verhot. Korundin verhoiksi taidemuseon ja kamariorkesterin raati valitsi Hanna Toivosen ja Mari Turtiaisen suunnitteleman kuusin.

Suunnitelman taustalla on vanhan postiautovarikon arkkitehtuuri. Väri vaihtoehdoiksi valikoitui Korundin logon mukaisesti turkoosi, rakennuksen tiilen väri sekä neutraali harmaa, joka toimii rauhallisena taustana tiloissa esillä olevalle taiteelle.

– Voittanut työ syntyi sisustus- ja tekstiilimuotoilun tilasuunnittelun opistojaksolla, jonka aiheena oli perehtyä julkisiin tiloihin ja niiden asettamiin vaatimuksiin tekstiilisuunnittelun näkökulmasta. Korundin toimiltojen verhot olivat oivallinen harjoitustyö opiskelijoille, lehtori Piia Pyrstöjärvi sanoo.

REBEKKA HEINO

Oppia japanilaiseen urushi-tekniikkaan

Taiteiden tiedekunta sekä japanilaiset Yamaguchi Prefectural University ja Musashino Art University järjestivät lokakuun lopussa Rovaniemellä yhteisen työpajan, jossa kaikkien kolmen yliopiston opiskelijat perehtyivät perinteiseen japanilaiseen urushi-lakkaustekniikkaan tekniikan taitajan professori Akiyoshi Tokokin johdolla.

Urushi-lakka valmistetaan samannimisten puiden mahlasta, ja sitä on käytetty jo 3 000 vuotta erityisesti puisten tuotteiden pintakäsittelyssä. Perinteinen urushi-käsittely on aitoa slow designia: lakan on kuivuttava jokaisen käsittelykerran jälkeen kuusi tuntia kosteassa paikassa ja käsittelykertoja voi olla jopa kymmeniä. Kovettunut urushi kuitenkin suojaa hyvin mm. vedeltä ja kuumuudelta sekä antaa tuotteille kauniin kiiltävän pinnan.

Urushin käyttö on hiipunut hiljalleen, joten työpaja vei osaltaan arvokasta tietoutta eteenpäin. Opiskelijat valmistivat ruokailukulhoja ja syömäpuikkoja, joita he testasivat työpajan päätteeksi yhteisessä japanilaisessa ruokailussa.

Sari Väyrynen

Lappi ja Murmansk kehittävät ammatillista koulutusta

Lapin yliopisto koordinoi kansainvälistä verkostoa, jossa tutkitaan ja kehitetään työelämän ja ammatillisen koulutuksen välistä kumppanuutta sekä etsitään hyviä työssä-oppimis- ja työharjoittelukäytäntöjä.

Lapin ja Murmanskin alueen yrityksistä ja opistoista koostuva verkosto etsii mm. uusia ratkaisuja, jotka edesauttavat opiskelijoiden sijoittumista työmarkkinoille. Murmanskin alueella jokaisen ammattioiston yhteyteen onkin jo perustettu työllistämistoimisto, joka ohjaa ja auttaa opiskelijoita löytämään koulutuksen jälkeen työpaikan.

Verkosto tekee koulutus- ja tutustumisvierailuja Lapista Murmanskin alueelle sekä Murmanskin alueelta Lappiin. Hanketta rahoittaa Suomen Opetushallitus sekä Murmanskin alueen opetus- ja tutkimusministeriö.

Kohtaamisen tila

Lapin luovien alojen toimijoille on rakennettu uusi verkkotila, jossa voi saada ja jakaa tietoa immateriaalioikeuksista. Sivusto on tarkoitettu Lapin korkeakoulukonsernin henkilöstön, opiskelijoiden ja yhteistyötahojen kohtaamispaikaksi. Sivusto on ennen kaikkea verkostoitumis- ja tiedonvaihtofoorumi.

www.luovalappi.fi

Uusia kansainvälisiä maisteriohjelmiä

Lapin yliopistossa alkaa ensi syksynä neljä eri alojen kansainvälistä englanninkielistä maisteriohjelmaa.

Aivan uusina ohjelmina käynnistyvät politiikkatieteiden Global Biopolitics -ohjelma sekä oikeustieteiden tiedekunnan Master of International and Comparative Law -ohjelma.

Global Biopolitics -ohjelma on kansainvälisesti ainutlaatuinen kokonaisuus. Ohjelman sisällöstä vastaavan professori Julian Reidin mukaan tutkimusorientoitunut ohjelma antaa opiskelijoille laajan näkemyksen biopolitiikan teorioista sekä tarjoaa valmiudet jatkotutkimukseen tällä nousevalla kansainvälisen politiikan alalla.

Kansainvälisen ja vertailevan oikeustieteen ohjelmassa (Master of International and Comparative Law) on kaksi vaihtoehtoista erikoistumisosiota: arktisiin kysymyksiin keskittyvä Arctic Law and Governance sekä eri kulttuurien ja oikeuden yhtymäkohtia tarkasteleva Transcultural Business Law. Ohjelma yhdistää

Arktisen keskuksen ja oikeustieteiden tiedekunnan parhaan osaamisen.

Jo aiempina vuosina toteutetuista ohjelmista syksyllä alkavat jälleen mediakasvatuksen maisteriohjelma sekä matkailututkimusta ja audiovisuaalista mediakulttuuria yhdistävä EMACIM-maisteriohjelma.

Mediakasvatuksen maisteriohjelma pureutuu mediaan eri näkökulmista: erityisesti mediaan opetuksessa ja oppimisessa, median valtaan ja kontrolliin sekä mediaan yksilöiden ja yhteisöjen arjessa. Ohjelma alkaa nyt toista kertaa: viime syksynä ohjelmassa aloitti yhdeksän opiskelijaa seitsemästä maasta. Ohjelmaa koordinoivan mediakasvatuksen yliopistolehtori Leo Pekkalan mukaan kokemukset ovat olleet myönteisiä puolin ja toisin: opiskelijat ovat olleet erittäin motivoituneita ja opintosuoritusten taso on ollut korkea ja lisäksi monikulttuurinen ryhmä on ollut todellinen rikkaus tiedekunnalle.

EMACIM-maisteriohjelmassa (Europe-

an Master in Arts, Culture and International Management) tarkastellaan puolestaan kulttuuriteollisuutta ja -tuotantoa muun muassa matkailun, taiteen, muotoilun, johtamisen ja kestäväen kehityksen näkökulmista. Pääaineena opiskelijoilla on joko matkailututkimus tai audiovisuaalinen mediakulttuuri. Viime syksynä ohjelmassa aloitti 17 opiskelijaa seitsemästä maasta.

Lisäksi kansainvälisiä tutkinto-opiskelijoita otetaan taiteiden tiedekuntaan graafisen suunnittelun, sisustus- ja tekstiilimuotoilun, teollisen muotoilun sekä vaatetus suunnittelun maisteriopintoihin, joissa ohjelmien suomenkieliset opinnot räätälöidään kansainvälisten opiskelijoiden tarpeiden mukaan.

Haku kaikkiin kansainvälisiin maisteriohjelmiin ja -opintoihin on käynnissä ja päättyy 17.2.2012. Lisätietoa ohjelmista, hausta ja valinnasta: www.ulapland.fi/admissions

IRMA VARRIO

Kansainvälisiä ohjelmiä ja opiskelijoita

- Lapin yliopistossa opiskelee parhaillaan 79 kansainvälistä perustutkinto-opiskelijaa 33 maasta ja 37 kansainvälistä tohtori-opiskelijaa 22 maasta.
- Tavoite: 200 kansainvälistä tutkinto-opiskelijaa vuonna 2012
- Lukuvuonna 2011–2012 yliopistossa on käynnissä neljä kansainvälistä maisteriohjelmaa: European Master in Arts, Culture and International Management -ohjelma (EMACIM), mediakasvatuksen maisteriohjelma, vertailevan sosiaalityön maisteriohjelma ja soveltavan kuvataiteen maisteriohjelma.

Tunnustusta julistekilpailussa

Graafisen suunnittelun opiskelija Lasse Paldanius on saanut kunniamaininnan kansainvälisessä julistekilpailussa.

Vuoden 2011 Design Against Fur -kilpailussa osallistujien haluttiin keskittyvän turkistarhaukseen. Paldaniuksen julisteessa elävät vangit huutavat tuskaista avunhuutoaan vierieen ahdetuissa pienissä teollisuushäkeissä.

Grafi-an gradupalkinto Pauli Kerviselle *grafia*

Graafisen suunnittelun ammattilaisten järjestö Grafia on myöntänyt gradupalkinnon graafisen suunnittelun opiskelija Pauli Kerviselle.

Kervisen tutkielman *Like, Totally Awesome, Dude! Konventionaalinen lumilautagrafiikka* teoreettisena kivijalkana ovat visuaalisen kulttuurin, tyylin ja postmodernin heimokulttuurin käsitteet. Hän viittaa etenkin ranskalaisen Michel Maffesolin ajatuksiin heimokulttuurista: lumilautailun alakulttuurit ovat jakautuneet heimoihin, jotka erottuvat toisistaan visuaalisiin viestein.

Pauli Kervisen mukaan lumilautailun visuaalisuus on sukua musiikin, elokuvan, autojen ja pukeutumisen visuaalisuudelle. Hän vertaa lumilautailun visuaalista kieltä valta- ja alakulttuurien taisteluksi, jota ne käyvät kaupallisuuden ja omaehtoisen taiteellisuuden välillä.

Gradun taiteellinen osio on Capita-lumilautamerkillä tehdyn lumilautamalliston työprosessin erittely ja reflektio. Tekijä käy läpi malliston suunnittelua alkuideoinnista lopullisiin malleihin.

ARTO LIITI

Toivo Salosesta vuoden humanisti

Suomen Humanistiliiton hallitus on nimenyt filosofian yliopisto-opettaja Toivo Salosen vuoden humanistiksi.

Humanistisen kunniamaininnan perusteissa Salosen todetaan olevan merkittävä Lapin filosofi ja humanisti, joka on toiminnallaan pitänyt yllä valistunutta keskustelua. Salosen kirjallinen toiminta on laajaa ja opetustyösäään hän on innostanut suurta joukkoa nuoria filosofian opiskelijoita. Toivo Salonen on myös merkittävä Demokritos-asiantuntija ja kuuluisa kalamies.

Toivo Salonen on työskennellyt Lapin yliopistossa filosofian opettajana vuodesta 2000 lähtien. Hän on julkaissut useita artikkeleita tietoteoksissa ja lehdissä.

Alumni-illoista apua ammatilliseen identiteettikriisiin

Millaisiin töihin sijoitun valmistumisen jälkeen? Tätä pohtii usea niin kutsuttujen yleisalojen, kuten kasvatustieteen, sosiologian ja politiikkatieteiden opiskelija.

Lapin yliopistossa apua ammatilliseen identiteettikriisiin on haettu tänä syksynä alumni-illoissa. Niissä yliopistosta valmistuneet ovat kertoneet uratarinoitaan ja antaneet vinkkejä sivuainevalintoihin ja työnhakuun. Iltoja on järjestetty sosiologian, kasvatustieteiden ja politiikkatieteiden opiskelijoille.

Alumnien uratarinat ovat tuoneet opiskelijoille käytännön tuntumaa siitä, mihin omalla tutkinnolla voi työllistyä. Lisäksi alumnit tarjoavat samaistumisen kohteen – ”hei, tällä tutkinnollahan saa oikeasti töitä” – sekä arvokasta

tietoa sivuainevalinnoista ja työelämässä tarvittavista taidoista. Opiskelijat ovatkin saaneet vinkkejä omien opintojensa suunnitteluun ja ehkä myös inspiraatiota siihen, mihin tulevaa urapolkua voi suunnata.

Illoissa vierailleet kymmenen eri alojen alumnia korostivat etenkin omaa aktiivisuutta työnhauksessa ja työelämään siirtymisessä. Harastukset, järjestötoiminta ja työnteko opiskeluaikana koettiin merkityksellisenä: samat työelämän säännöt pätevät kaikkialla, joten ei ole merkitystä, missä tehtävässä ne on opittu. Kaikenlainen työkokemus koettiin eduksi: tärkeintä on, että jo ennen valmistumista on kosketusta työelämään. Alumnit painottivat myös harjoittelun merkitystä ja kehotti-

vat hyödyntämään harjoittelun mahdollisuudet verkostoitumiseen ja oman alan työkokemuksen kartuttamiseen. Verkostoitumisen koettiin olevan paras väylä löytää töitä, joten siihen kannattaa panostaa jo opiskeluaikana: alumnitkin olivat löytäneet töitä esimerkiksi entisen opiskelutoverin tai opettajan kautta.

Alumni-illat järjesti Lapin yliopiston ESR-rahoitteinen Valtti-hanke, ja ne suunniteltiin ja toteutettiin yhteistyössä ainejärjestöjen ja ylioppilaskunnan kanssa. Jokaisessa tapahtumassa oli mukana myös työelämä- ja rekrytointipalveluiden edustaja jakamassa ajankohtaista tietoa valmistuneiden sijoittumisesta.

Les Feux Arctiques -dokumenttielokuvan ensi-ilta Pariisissa

Pohjoisen kulttuuri-instituutin (PKI) opiskelijoiden toteuttama Les Feux Arctiques (Arktiset Tulet) -dokumenttielokuva sai ensi-iltansa Pariisissa marraskuun puolivälissä. Ensiesitys oli osa Versailles'n linnassa ja Pariisissa järjestettyä, Lars Levi Laestadiuksen kuoleman 150-vuotisjuhlavuoden seminaaria.

Les Feux Arctiques kertoo Ranskan kuningas Ludvig Filip I lähettämien La Recherche -retkikuntien tieteellisistä tutkimusmatkoista Lappiin 1838–39. Retkikunnat saivat oppaakseen kirkkoherra Lars Levi Laestadiuksen, joka omilla tieteellisillä aineistoillaan täydensi ranskalaisien Lapissa tekemiä tutkimustöitä. Ranskalaiset tilasivat Laestadiukselta lappalaisten historian, josta kypsyi Laestadiuksen vuosina 1840–1845 kokoama *Lappalaisten mytologian katkelmia*. Tästä arvokkaasta yhteistyöstä kuningas Ludvig Filip I palkitsi Laestadiuksen Ranskan kunnialegioonan ristillä 1841.

Mieleenpainuvan tarinankerronnan lisäksi Les Feux Arctiques tekee myös koulutushistoriaa, sillä näin mittava, useiden koulutusasteiden yhteistyössä opiskelijatyönä toteutettu elokuvaproduktio on ainutlaatuinen Suomessa ja maailmanlaajuisesti. Osaamistaan ovat päässeet näyttämään niin ammattikorkeakoulun, yliopiston kuin ammattiopistonkin kulttuuri- ja taidealojen opiskelijat. Elokuvan tuotantoryhmä on päässyt seuraamaan retkikunnan jalanjälkiä aina Jäämereltä Ranskaan saakka.

Elokuvan ohjauksesta, tuotannosta ja kuvauksesta ovat vastanneet Kemi-Tornion ammattikorkeakoulun opiskelijat. Lapin yliopiston opiskelijat ovat tehneet puku- ja lavastussuunnitelmat, jotka Ammattiopisto Lappian opiskelijat toteuttivat. Lisäksi ammattiopiston

HEIKKI KIVIÄRY

opiskelijat ovat olleet mukana tuotannon tehtävissä sekä kuvaaja-assistentteina. Saamelaisalueen koulutuskeskuksen opiskelijat osallistuivat elokuvan kuvaus- ja leikkausvaiheeseen. Lisäksi Versailles'n yliopisto on ollut kumppanina Ranskassa tapahtuvien kuvausten järjestelyissä.

Konkreettinen, usean koulutusasteen välinen yhteistyö on Pohjoisen kulttuuri-instituutin ydinidea. Instituutti kehittää ja koordinoi eri koulutusasteiden taide- ja kulttuurialan opiskelijoita. Instituutin tavoitteena on laaja-alainen kulttuuri- ja taidealojen yhdistäminen ja alan koulutuksen aseman vahvistaminen Pohjois-Suomessa.

Elokuvaprojektille on luvassa myös jatkoa, sillä Versailles'n yliopiston arktinen keskus ja PKI kaavailevat jo uuden yhteistyöelokuvan toteuttamista.

Maakuntakorkeakoulu uudisti sivunsa

Lapin maakuntakorkeakoulu on uusinnut www-sivustonsa. Sivusto sisältää mm. uusia hakutoimintoja: koulutushakumoduli sekä haussa nyt -toiminto.

Sivustolta löytyy LUCin korkeakouluosapuolien ja Lapin kesäyliopiston aikuiskoulutustarjonta sekä tietoa konsernin maakuntakorkeakoulutoiminnasta eri seutukunnissa. Sivuston visuaalinen ilme on uudistettu noudattamaan Lapin korkeakoulukonsernin visuaalista ilmettä.

www.maakuntakorkeakoulu.fi

Leikkaukset vaarantavat **Lapin korkeakoulukonsernin tulevaisuuden**

Lapin korkeakoulujen näkökulmasta on ollut tärkeää kehittää konserniyhteistyön ja siinä sovittun työnjaon pohjalta toimivaa yhteistyömallia, jossa jokaisella kolmella osapuolella on oma profiilinsa: yliopisto huolehtii korkeimmasta opetuksesta ja tutkimuksesta ja samalla pyrkii vahvistamaan alueellista vaikuttavuuttaan, kun taas ammattikorkeakoulut ovat tietoon perustuvia vahvoja, työelämää ja alueellista kehitystä palvelevia yksiköitä.

Jo tähän mennessä Lapin korkeakoulukonserniin on perustettu yhteinen kirjasto ja kielikeskus sekä toimintansa juuri aloittanut palvelukeskus. Konsernissa uskotaan, että tällä tavalla yhteisiä voimavaroja voidaan käyttää tehokkaammin strategisten päämäärien edistämiseen.

Pohjois-Suomen talouselämän näkymät ovat poikkeuksellisen valoisat. Juuri julkistettu ydinvoimalapäätös ja suunnitteilla olevat useat kaivoshankkeet tulevat tarvitsemaan lähivuosina hyvän teknisen ja liiketaloudel-

lisen koulutuksen omaavia henkilöitä, jotka ovat valmiit asettumaan Pohjois-Suomeen. Yksi keskeinen tapa varmistaa tämä tavoite on, että alan koulutuspaikat säilyvät Lapissa.

Erityisesti Kemi-Tornion ammattikorkeakouluun suunnitellut leikkaukset – peräti 38 prosenttia aloituspaikoista – osoittavat, ettei opetus- ja kulttuuriministeriössä ole riittävästi nähty sitä kehitystä, joka seuraavien vuosien aikana uusien työpaikkojen syntymisessä maassamme tapahtuu. Näiden alojen alarajo Kemi-Tornion alueelta, jossa Lapin suuruus on edelleen vahvistumassa, on kohtuuton. Suhteellisesti aloituspaikkojen supistuminen on suurin maassa ja absoluuttisesti toiseksi suurin.

Molempien Lapissa toimivien ammattikorkeakoulujen työn jälki on näkynyt hyvin myönteisesti maakunnassa. Oppilaitokset ovat verkostoituneet ja korkeakoulujen keskinäistä yhteistyötä on kehitetty aktiivisesti. Molemmat korkeakoulut ovat sitoutuneet ja

panostaneet resurssejaan urauurtavaan Lapin korkeakoulukonserniin. Suunnitellut leikkaukset tulevat vaarantamaan koko konsernin kivijalan, jos leikkaukset kohdistuvat esitetyllä tavalla myös Pohjoisen kulttuuri-instituuttiin sekä Matkailualan tutkimus- ja koulutusinstituuttiin.

Molemmat ammattikorkeakoulut ovat pystyneet parantamaan omaa asemaansa muiden ammattikorkeakoulujen joukossa. Talouselämä-lehden viimekeväisessä laatuvertailussa Kemi-Tornion ammattikorkeakoulu sijoittui parhaaseen kolmannekseen. Siksi pelkästään ikäluokkien kokoon ja aikaisempien vuosien läpäisyyn perustuvat syyt eivät voi olla riittäviä syitä näin kovaan leikkaukseen.

Raimo Väyrynen
Lapin yliopiston hallituksen puheenjohtaja

Markku Salomaa
Lapin yliopiston hallituksen varapuheenjohtaja

Isku osuu instituutteihin

Opetus- ja kulttuuriministeriö kohtelee Lapin ammattikorkeakouluista ja erityisesti Kemi-Tornion ammattikorkeakoulua kovalla kädellä. Isku osuu samalla myös Lapin korkeakoulukonserniin kuuluviin instituutteihin.

Pohjoisen kulttuuri-instituutilta viedään käytännössä pohja pois, kun siihen kuuluva kulttuurialan ammattikorkeakoulutason koulutus esitetään kokonaan poistettavaksi Kemi-Tornion ammattikorkeakoulusta.

– Ihmettelemme opetus- ja kulttuuriministeriön lyhytjänteistä toimintaa. Ensinnäkin

hyväksymässä, tuetaan ja puolletaan yhteisten instituuttien perustamista merkittävästi, ja sitten perään rampautetaan toisen toiminta ennen kuin se ehtii kunnolla alkaakaan, konserni johtaja Markku Tarvainen kommentoi.

Myös Matkailualan tutkimus- ja koulutusinstituuttiin kuuluvasta Rovaniemen ammattikorkeakoulun matkailu-, ravitsemis- ja talousalan koulutuksesta esitetään karsittavaksi 20 ammattikorkeakoulupaikkaa englanninkielisestä ohjelmasta.

Pohjoisen kulttuuri-instituutille johtosääntö

Pohjoisen kulttuuri-instituutin perustaminen sai sinetin, kun Lapin korkeakoulukonsernin johtoryhmä sekä kaikkien instituutissa toimivien organisaatioiden päättävät ryhmät hyväksyivät instituutin uuden johtosäännön kulu- neen syksyn aikana. Johtosäännössä määritel- lään instituutin tehtävä, osapuolet, hallinnolli- nen asema, hallinto, johtokunnan ja johtajan tehtävät sekä talous.

Pohjoisen kulttuuri-instituutti on Suomessa ainutlaatuinen kulttuuri- ja taideteollisuusalan tutkija, kouluttaja ja kehittäjä, joka pitää sisäl- lään kaikki kulttuuri- ja taideteollisenalan kou- lutusasteet toiselta asteelta yliopiston tohto-

rikoulutukseen. Lapin korkeakoulukonsernin yhteiseen verkostomaisesti toimivaan yksik- köön kuuluvat hallinnollisesti Lapin yliopiston taiteiden tiedekunta, Kemi-Tornion ammatti- korkeakoulun kulttuurin koulutusala ja Am- mattiopisto Lappian kulttuurin koulutusala.

Instituutin keskeisenä toiminta-alueena on Suomi, arktinen alue, Barents ja pohjoiskalotin alue. Instituutti edistää pohjoisten kulttuurien tutkimusta, taiteellista toimintaa ja kehittämis- työtä, kulttuuri- ja taideteollisen alan koulu- tusyhteistyötä eri koulutustasoilla Lapissa ja toiminta-alueella sekä pohjoisten kulttuurien säilymistä ja uudistumista.

Lapin korkeakouluista osaavia työntekijöitä

Tuoreen työnantajakyselyn mukaan Lapin korkeakoulut palvelevat hyvin paikallisia työ- markkinoita.

Kyselyyn vastanneet työnantajat ovat rekrytoineet lähes 600 korkeakoulutettua kol- mesta pohjoisen korkeakoulusta – Kemi-Tor- nion ammattikorkeakoulusta, Lapin yliopis- tosta ja Rovaniemen ammattikorkeakoulus- ta – viimeisen puolentoista vuoden aikana. Noin puolet heistä on palkattu määräaikaisiin ja runsas neljännes vakituisiin työsuhteisiin.

Rekrytointitilanteessa työnantajat arvosta- vat hakijan tutkintoa ja aktiivisuutta. Työnteki- jän odotetaan olevan oma-aloitteinen, avoin ja yhteistyökykyinen.

Työnantajien kiinnostus yhteistyöhön kor- keakoulujen kanssa on pysynyt vahvana. Eri- tyisesti työnantaja kiinnostaa harjoittelupaik-

kojen ja opinnäytetyöaiheiden tarjoaminen sekä perus- että jatko-opiskelijoille, vastaval- mistuneiden rekrytointi, projektiyhteistyö sekä henkilöstön täydennyskoulutus. Vastaa- jista 57 prosenttia aikoo rekrytoida korkea- koulusta valmistuneita vuoden sisällä ja 85 prosenttia on tarjoamassa harjoittelupaikkoja. Työnantajat arvioivat asiantuntijatason työn- tekijöiden tarpeen kasvavan jonkin verran. Johtotason työvoimatarve pysyy pääsään- töisesti ennallaan.

Kyselylomake lähetettiin korkeakoulujen yhteistyökumppaneille, noin 600 lappilaiselle työnantajalle. Vastausten palautusprosentti oli 32. Vastaajissa ovat edustettuina kaikki Lapin seutukunnat ja eri työnantajasektorien toimi- jat. Kysely lähetettiin kesällä 2011, ensimmäinen vastaava kysely on toteutettu vuonna 2007.

Pohjoissuomalaiset kulttuurialan toimijat ja luovien alojen liiketoimintakoulutus yhdestä paikasta

Pohjoisen kulttuuri-instituutti on valmista- nut Pohjois-Suomen – ja osin laajemman- kin alueen – kulttuuritoimijoiden luettelon. Siihen on koottu tietoja Pohjois-Suomen av- media- ja pelisuunnittelualan, elokuva-alan, graafisen suunnittelun, kirjallisuuden ja sar- jakuvien, kulttuurialan koulutuksen, tapahtu- mien, rahoittajien, tuottajien ja tiedottajien, kuvataiteen, musiikin, radio- ja tv-toiminnan, tanssin, teatterin ja valokuvauksen osaajista. Lisäksi luettelossa on listausta Pohjois-Suo- men taide- ja kulttuurilaitoksista ja luovien alojen yrittäjistä.

– Koska luettelo on ensimmäinen laatuaan, tiedämme sen sisältävän puutteellisuksia ja virheitä. Niitä korjaamme mielellämme, jotta luettelo on mahdollisimman käyttökelpoinen, toteaa projektipäällikkö Veli-Pekka Rätty Poh- joisen kulttuuri-instituutista.

Instituutti on listannut myös erityisesti luo- vien alojen osaajille soveltuvaa liiketoiminta- koulutusta.

Molemmat luettelot:

kulttuuri.luc.fi > Materiaaleja

Korjaus- ja täydennyspyynnöt:

- Kulttuuritoimijoiden luettelo: projektsihteeri Marjo Nurmi, etunimi.sukunimi@lappia.fi
- Liiketoimintakoulutuksen luettelo: kouluttaja Timo Haikola, etunimi.sukunimi@lappia.fi

Добро пожаловать, Борис! Tervetuloa, Boris!

Tapaan rovaniemeläisessä kauppakeskuksessa Boriksen perheineen Murmanskista jo toisen kerran muuttaman kuukauden sisällä. Boris on tyyppillinen esimerkki murmanskilaisesta perheestä, joka käy säännöllisesti Lapissa ostoksilla ja levähtämässä arjen kiireistä. Mukaan otetaan sukulaisia tai ystäviä lähipiiristä niin monta kuin autoon mahtuu. Matka on yhdistelmä hyötyä, huvia ja lomailua. Vaikka matkaa Murmanskista Rovaniemelle on 600 kilometriä ja ajallisesti matka kestää noin 8 tuntia, ei se ole naapureillemme mikään este piipahtaa ostoksilla.

Venäläisten matkailun kasvu lähialueilta Lappiin on ollut ennätysellistä. Suomen Pietarin-pääkonsulaatin Murmanskin-toimipiste tulee tänä vuonna myöntämään noin 52 000 viisumia, kun viime vuonna vastaava luku oli 29 000. Tämä tarkoittaa lähes 80 prosentin kasvua. Myös venäläisten rekisteröidyt yöpymiset Rovaniemellä kasvoivat 36 prosenttia tammi-syyskuussa 2011 edellisvuoteen verrattuna. Suurta kasvua ovat edesauttaneet sekä Murmanskin alueen väestön tulotason nousu että matkustamisen helppous.

Venäläiset ostavat Suomesta tuotteita, joita tutut ovat suosittelleet ja joissa on uutuuden viehätystä ja statusarvoa. Ostoskoriin kerätään niin elintarvikkeita kuin vaatteita, kenkiä, urheilutarvikkeita ja taloustavaroita. He palaavat mielellään samaan kauppaan, josta ovat saaneet hyvää palvelua, vieläpä venäjän kielellä. Ja tutun kaupan ja myyjän luo ohjataan kotipuollessa myös kaikki sukulaiset ja tuttavat. Puskaradion merkitys on uskomaton ja teho moninkertainen mainontaan verrattuna.

Vaikka tavaravalikoima Murmanskin kaupoissa on runsasta, suomalaisilla kaupoilla on toistaiseksi suuri etu puolellaan: venäläiset uskovat sataprosenttisesti Suomessa myytävien tuotteiden aitouteen ja laatuun. Samoin he arvostavat ystävällistä palvelua, hyvää hinta-laatusuhdetta sekä alennuskampanjoita. Jos tämä maine saadaan säilytettyä, venäläisten ostosmatkailu kehittyy vielä pitkään.

Mutta asiat voivat nopeasti myös muuttua. Venäläiset ovat impulsiivisia ja reagoivat tunteella eri tilanteisiin. Tyhjä hylly suosikkituotteiden kohdalla, väärin- tai ylihinnoitellut tuotteet tai huono palvelu ja vapaa-ajanviettomahdollisuuksien puute aiheuttavat pettymyksiä. On hyvä, että venäläisten ostosmatkailua sekä ostoskäyttäytymistä on ryhdytty tutkimaan. Näin venäläisten tarpeisiin ja kysyntään voidaan vastata paremmin.

Panostetaan siis venäläisten asiakaspalveluun. Ennakoidaan venäläisten ostosryntäykset heidän lomien- ja juhlapyhien mukaisesti. Tarjotaan heille ostosmahdollisuuksien lisäksi mielekästä vapaa-ajan ohjelmaa. Tehdään venäläisten ostosmatkasta miellyttävä kokemus, jotta saisimme nauttia kasvavasta matkailuvirrasta vielä kauan.

Nähdään siis taas, Boris! До встречи, Борис!

Eija Jussila-Salmi
Kansainvälistymisneuvoja
Rovaniemen Kehitys Oy

Tutkijan niksipurkka -palstalle kerätään käytännöllisiä ja hauskoja vinkkejä tutkimuksen edistämiseksi. Lähetä tutkimuksen tekoon liittyvät niksisi Laura Tiitiselälle: etunimi.sukunimi@ulapland.fi.

Mihin työpäiväsi kuluvat? Onko sinulla ongelmia tehtävien aikatauluttamisessa?

Lisää tutkimuksen tekemiseen tehokkuutta Pomodoro-Tomaattiteknikalla, joka on ajanhallintamenetelmä.

Osoitteessa mytomatoes.com on yksinkertainen työväline tehtävien aikatauluttamiseen: Tomaattiohjelmaan kirjautumisen jälkeen päättää itsellesi tehtävä, johon haluat paneutua.

Käynnistä tomaattiajastin, joka antaa sinulle 25 minuuttia aikaa syventyä tehtäväsi hoitamiseen.

Kun ajastin ilmoittaa ajan kuluneen loppuun, tiivistä tekemäsi muutamalla sanalla ja pidä 5 minuutin tauko.

Ajastin ilmoittaa, milloin on taas aika syventyä seuraavan, 25 minuutin tomaattitehtävän pariin.

Neljännän tomaatin jälkeen on hyvä pitää pidempi tauko!

Tomaattien kerääminen auttaa mitaamaan työpäivän tehokkuutta ja tekemään tutkijan työn näkyväksi. Kokenut tomaattiteknikan käyttäjä voi saavuttaa noin 8–12 tomaattia työpäivän aikana.

mytomatoes.com

TUTKIJAN NIKSIPURKKA

Etkö tiedä, mistä työstä aloittaisit ja mitä sinulla jäi viimeksi kesken?

Tutkimuksen teossa on pakostankin taukoja ja päivien pituisia keskeytyksiä.

Työhön ryhtymistä hidastaa usein se, että alkaminen on vaikeaa ja "kärryille pääseminen" teettää työtä.

Tee itsellesi työskentelyn loppuksi muistilappu, mitä olit tekemässä ja kirjaa myös ylös, mitä suunnittelit tekäväsi seuraavaksi.

Näin työhön ryhtyminen on helpompaa seuraavalla kerralla.

TOKIO KLO 8:15

Yliopistouudistukset ja kuuma luottamus

Kun kollektiivisen toiminnan periaatteita radikaalisti muutetaan, joutuu yksittäinen toimija kysymään oman moraalinsa ja arvojen perään.

Se, mikä akateemisessa maailmassa on tällä hetkellä demoralisoivaa, on yksisuuntaisen solidaarisuuden odottaminen tilanteessa, jossa ei ole mitään todellisia yhteisiä sopimuksia. Yksilöihin kohdistuva tarkkailu lisääntyy. Toimijoiden välisyyttä tarkastellaan pikemminkin sääntöjen kuin keskinäisen vuorovaikutuksen näkökulmasta.

Mitä tapahtuu luottamukselle?

Tutkimuksessa on keskusteltu nyky-yliopistossa vallitsevan luottamuksen kahdenlaisesta laadusta, jota seuraavassa vapaasti sovellan.

Ensinnäkin feministitutkijat Chris Beasley ja Carol Bacchi puhuvat kuumasta luottamuksesta, joka syntyy sosiaalisessa vuorovaikutuksessa, arkisissa kohtaamisissa. Tämä luottamus on luonteeltaan liimaa, sosiologi Arto Noron sanoin sosiaalisen kittiä.

Toiseksi, Beasley ja Bacchi erottavat viileän luottamuksen, jota he luonnehtivat uusliberalistisena luistovoiteena. Tällainen luisto on helppo tunnistaa: puhumme suu märkinä milloin minkäkin asian puolesta, jotta ylipäätään voisimme olla olemassa.

Olisi kuitenkin harhaanjohtavaa ajatella, että pärjäsimmekin pelkällä luistelulla, sillä yhteistyötä tarvitaan yhä enemmän ja yhä useammalla toiminta-alalla. Itse asiassa jotta ”tuloksiin” (tutkintoihin, tutkimustuloksiin, julkaisuihin, vaikuttavuuteen) ylipäätään päästäisiin, on kuumaa toimintaa rutkasti lisättävä.

Uudistuksissa on aina sekä myönteisiä että kielteisiä piirteitä. Olen tutkinut sitä, miten yliopistossa toimivat tutkija-opettajat, opiskelijat ja hallinnon edustajat itse merkityksellistävät omaa toimintatilaansa yliopistomuutoksessa. Tutkimusta varten olen haastatellut toimijoita yliopiston eri hierarkiatasoilla Liverpoolin, Milano-Bicoccan ja Tampereen yliopistoissa.

Tulosten perusteella voidaan maalata negatiivinen kuva, jossa yliopiston jättävät monet sellaiset tutkijat, joita akateemisessa eniten tarvittaisiin, sikäli kuin innovaatioilla ynnä muilla tavoitteilla on muutakin kuin seremoniaalista merkitystä. Osasta opiskelijoita on tullut asiakkuudessaan turisteja tai kyläilijöitä. Tutkija-opettajat varovat kehottamasta opiskelijoita valitsemaan tutkijan työtä, ja monet opettajista yhtyvät työllistämisen liturgiaan. Hallinnossa työtä tekevien asemat ja työtehtävät muuttuvat ennakoimattomasti.

Aineistoni antaa onneksi mahdollisuuden positiiviseenkin kuvaan. Siinä asemansa vakiinnuttanut tutkija-opettaja tekee sitä, mitä on ennenkin tehnyt eli tutkii, opettaa, hallinnoi ja osallistuu yhteiskunnalliseen keskusteluun. Tutkimuksessani tällaiset toimijat pohjasivat luottamuksensa siihen, että yliopiston rakenteita aika ajoin muutetaan ja että tässä muutoksessa ei välttämättä ole mitään dramaattista. Åbo Akademin naistutkimuksen professorin Harriet Siliuksen mukaan muutos yliopistossa on aina hyvä asia siinä mielessä, että valta ei pääse keskittymään ja luutumaan, vaan uudistukset kaikessa kierouduksessaankin pitävät yllä ainakin näennäistä demokratiaa. Osa hallinnossa työtä tekevistä toimijoista näki uudet tehtävät ja uuden työnkuvan mahdollisuutena kehittää itseään ja tointa. Monet opiskelijoista tekivät opintojaan intohimosta tieteeseen eivätkä välittäneet siitä, että kaikilla heidän kollegoillaan tällaista halua ei ollut.

Siis: tutkikaamme, opettakaamme, opiskelkaamme, hallinnoikaamme, keskustelkaamme yhteiskunnassa. Kuumasti ja yhdessä – kukaan ei meitä siitä estä.

LAPIN YLIOPISTO TOIVOTTAÄ

*Rauhallista
Joulua
ja
Onnellista
Uutta Vuotta*

UNIVERSITY OF LAPLAND
LAPIN YLIOPISTO

PL 122 • 96101 ROVANIEMI

Sopimus 881414

Master Your Own Future

International Master's Degree Studies at the University of Lapland

Application period: December 1st, 2011 – February 17th, 2012

www.ulapland.fi/admissions

Starting in Autumn 2012

Clothing Design

EMACIM: European Masters in Arts, Culture and International Management

(Major: Tourism Research or Audiovisual Media Culture)

Global Biopolitics

Graphic Design

Industrial Design

Interior and Textile Design

MICLaw: Master of International and Comparative Law

Media Education

For the North – For the World

UNIVERSITY OF LAPLAND
LAPIN YLIOPISTO

www.ulapland.fi